

DE OORLOG, 11 augustus 1914

[DE TIJD, No. 20353]

[Dinsdag 11 Augustus 1914]

Inhoudsopgave 11 augustus 1914

[DE TIJD, No. 20353]	1
Gebeden voor den Vrede.	2
DE OORLOG.	2
De strijd om Luik.	2
Bij de Belgische grenzen.	2
Gevechten bij Sint Truiden.	3
De Duitschers in Luxemburg.	3
Fransche hulde aan België.	5
JAPAN TEGEN DUITSCHLAND.	5
Bulgarije en de oorlog.	5
Aan de Russisch-Turksche grens.	5
Uit het Britsche Lagerhuis.	5
Veertigduizend Vrijwilligers.	5
Mishandeling van priesters.	5
DE KATHOLIEKEN EN DE OORLOG.	6
RUSTIG BLIJVEN!	8
RAIFFEISENBANK.	8
DE LOURDES-PELGRIMS.	8
STAAT VAN OORLOG.	9
GENERAAL SNIJDERS.	9
MILITAIRE BERICHTEN.	9
De landstorm.	9
DE NOORDZEE.	9
GENEESMIDDELEN.	10
VRIJWILLIGERS INDISCHGASTEN.	10
MAASWATER.	10
In het Missiehuis te Steyl.	10
De S.S. en de Mobilisatie.	11
Een spion?	11
Een Duitsch schip te Vlissingen.	11
VOOR DE BELGEN.	11
DUITSCH BERICHTEN.	12
H.M. DE KONINGIN.	12
DE GEÏNTERNEERDEN.	12
Duitsche en Hollandsche vluchtelingen te Amsterdam.	12
Vliegers.	13
De toestand te Luik.	13
De Engelsche vloot.	14
De keuze van den Zwitserschen opperbevelhebber.	14
Bulgaarsch generaal in Russischen dienst.	14
Gebrek aan leeftocht voor Servië.	15
De Germaansche sympathieën der Turksche pers.	15
Oostenrijk's oorlogsactie.	15
DE SCHENNIS VAN LUXEMBURG'S NEUTRALITEIT... EEN VERGISSING!	15
OOSTENRIJK EN DE EUROPEESCHE OORLOG.	15
DE INVAL DER ENGELSCHEN IN DE DUITSCHE KOLONIE TOGO.	16
De Frans? enden Elzas.	16
Tomaten.	16
POSTERIJEN EN TELEGRAPHIE.	16
CONSULAIRE BERICHTEN.	17
DE OORLOG.	17
De algemeene toestand.	17
De Franschen in den Elzas.	17
de Duitsche lezing over den strijd rondom Luik!	18
Een verklaring.	19
telegrammenwisseling tusschen koning Albert en president Poincaré	19
Een officieele Duitsche mededeeling.	19
de Duitsche kolonie Togo bezet	20
De Engelschen te Berlijn.	20
ALLERLEI OORLOGSBERICHTEN.	20

Naspeuringen van Paul Theelen: 11 augustus 1914

De Antwerpenaars hebben uit erkentelijkheid jegens generaal Leman,	21
De populariteit van koning Albert.	21
Walen en Vlamingen.	21
Geen Deutsche Katholiekendag in Augustus.	21
De stemming te Berlijn.	21
OPROEP AAN HET NEDERLANDSCHE VOLK.	22

5

Gebeden voor den Vrede.

In onze Bureaux is verkrijgbaar op zwaar karton, in rood- en zwartdruk, geschikt om, met of zonder lijst, aan den wand te worden gehangen, een afdruk van het schoone GEBED VOOR DEN VREDE, dat door de Belgische Bisschoppen is voorgeschreven voordat in België de oorlog uitbrak. Aan ons kantoor afgehaald of besteld bij vooruitbetaling in postzegels, bedraagt de prijs 7½ cent. Tevens zijn bij ons verkrijgbaar afdrukjes van drie gebeden, die de Priester in de H. Mis bidt uit de "Mis voor den Vrede", met het boven vermelde gebed en een antiphon "Geef ons den vrede, o Heer". Deze afdrukjes zijn groot 8½ bij 13½ cM., geschikt om in kerkboeken bewaard te worden. Zij zijn verkrijgbaar à 1 Cent per stuk, à 3 cts. per vijf e., à 5 cts. per 10 ex., à 10 cts. per 25 ex., à 35 cts. per 100 ex., à f1.50 per 500 ex. en à f2.50 per 1000 ex., zeer geschikt om door E.E. H.H. Pastoors in de kerken aan de parochianen te worden uitgereikt. Levering na ontvangst van het bedrag per postwissel of in postzegels, of afgehaald aan onze bureaux. Boekhandelaren genieten het gewone rabat. DE DIRECTIE.

20

DE OORLOG.

De strijd om Luik. - Bij de Belgische grenzen - De Duitschers in Luxemburg. - Gevechten bij Sint Truiden. - Japan tegen Deutschland.

TELEGRAMMEN.

De strijd om Luik.

MAASTRICHT, 11 Aug. (Van een bijzonderen correspondent). Gelijk ik u reeds seinde werden de schoorsteenen der cementfabrieken bij Lixhe door Duitsch dynamiet vernield. Dit geschiedde om de kanonnen der Belgische forten in het richten hunner kogels te verwarren. Met hetzelfde doel is toch een toren van Visé in brand gestoken, nadat den pastoor gelegenheid was gegeven, het Allerheiligste te verwijderen. MAASTRICHT, 11 Augustus (Van onzen oorlogscorrespondent.) Groote convooien met levensmiddelen zijn over de bij Lixhe geslagen schipbrug vervoerd. Tijdens het vervoer heb ik veel Deutsche officieren gesproken, zij zijn allen onkundig van het feit, dat Fransche en Engelsche troepen in aantocht zijn. In Devant le Pont (Gemeente Visé) is een familie van 10 personen gehangen. In Visé en omgeving slaapt men 's nachts nog in kelders, daar voortdurend met brandstichting bedreigd wordt. J1. Zondagmiddag kwam ik honderden vluchtelingen uit dorpen tusschen Visé en Luik tegen. Ze smeekten me terug te gaan, daar alles plat geschoten wordt. Boven de forten kruisten vliegmachines. De stad Luik en haar citadel zijn genomen na de bedreiging dat de Deutsche artillerie alles zou plat schieten en verbranden. In een woning zijn tot gisteren gevangen gehouden Mgr. Rutten, bisschop van Luik en Kleyer, burgemeester. Zij zijn weder voorwaardelijk in vrijheid gesteld. In de citadel zitten gevangen de heeren Gregoire, Hoegaerden, Ponthière en Falloise, Kamerafgevaardigden en de heeren Fléchet, Zuylen, Peltzer en Collau senatoren. Het dorp Rolse is verwoest; alle mannen, vrouwen, kinderen en zuigelingen zijn gedood. Een paar kilometer van het fort De Pontice bevinden zich Deutsche troepen. Ik onderhield me met de officieren en was er getuige van, hoe een paar honderd meter van de plek, waar wij stonden, verscheiden soldaten door een granaat gedood werden.

BRUSSEL, 10 Aug. (Reuter). Volgens de "Soir" zijnde Bisschop van Luik en de burgemeester door de Pruisen weder in vrijheid gesteld, maar hun is aangezegd zich ter beschikking te houden.

50

Bij de Belgische grenzen.

(Vertraagd).

LANEY, 9 Aug. (Van onzen oorlogscorrespondent.) Dank mijn papieren mocht ik heden nog eens de Hollandsche posten passeeren en bereikte zonder moeilijkheden een vorig maal ondervonden, den Belgischen bodem. Eigenaardig was het, dat ik allereerst op het door Duitschers bezette gebied 2 Belgische tolbeambten vond, die door de Duitschers ongestoord worden gelaten. Na mijne papieren doorzien te hebben zei de een mij direct: Jammer, mijnheer, u komt een dag te laat om een groote barbaarsheid van het Deutsche leger te aanschouwen. Belangstellend vroeg ik natuurlijk, wat er dan wel gebeurt [!] was en dan vertelde hij mij met roerende stem van 3 mensen, die aan boomen, welke hij me aanwees, waren opgeknoopt. Onder hen bevond zich een jongen van

60

65 14 jaar. Deze had een Duitschen kapitein gedood. Toen ze gehangen waren, werd ieder
nog een kogel door het hoofd gejaagd om ze onkenbaar te maken. Die lijken bleven
langen tijd hangen en werden aan de bewoners als afschrikwekkend voorbeeld
aangewezen. Ik vroeg mijn zegsman, of die grensbewoners wel wisten, dat het, uit
70 volkenrechtelijk oogpunt, niet geoorloofd was aan noncombattanten om op den vijand te
schieten. Dat wisten ze heel goed, was zijn antwoord. Hij had zelf de dorpelingen om
zich heen verzameld en ze op het hart gedrukt niets vijandigs te ondernemen, daar hij
zelf op dengene schieten zou, die het wapen tegen den Duitscher ophief. De drie
gehangen menschen zouden dan zeer zeker ook niet tot hun daad zijn overgegaan, dan na
75 op de schrikkelijkste wijze getard te zijn. Mijn zegsman had ook verschillende
personen, die toeschouwer van een en ander geweest waren, gevraagd om te getuigen,
wanneer dat noodig was. "Nooit", hadden ze geantwoord. Ze vreesden niets zoozeer als
tegen die verschrikkelijke Duitschers te getuigen en zelfs na den oorlog wilden ze
dat nog niet doen. Toch had hij verschillende namen van Nederlandsche grensbewoners
verzameld.

80 Hij had nu juist een aanschrijving van den Minister van Binnenlandsche zaken
ontvangen, waarin deze er op wijst, dat non-combattanten, die op den vijand schieten,
zich aan gevaar blootstellen en hun medebewoners aan weerwraak prijsgeven. De
tolbeambte van Visé zou gevangen genomen zijn en toen gelast een telegram over te
85 seinen met valschen inhoud, dat ten doel had, onrust in het land te verwekken en
valsche voorstellingen te geven. De man weigerde en... werd op staanden voet
neergeschoten. De tolbeambte te Laney gat mij een adres op te Visé van iemand, wiens
naam ik verzwijgen zal en die getuige van dit voorval geweest is, bij wien ik me ook
zoo mogelijk vervoegen zal. Ten slotte deel ik nog mede, dat de Duitschers, inzake de
90 executie van de drie mannen voornoemd, aan de leden van het Roode Kruis als reden
hadden opgegeven, dat ze op ambulances geschoten hadden, wat door mijn zegsman
natuurlijk ten stelligste ontkend werd. In een hoekje van een estaminet schrijf ik u
op een wankel herbergtafeltje deze bijzonderheden, welke door een vertrouweling over
de grenzen zullen gebracht worden. De Burgemeester van Warsage, de oud-senator
95 Flechet, die naar Maastricht gevlucht was en met zijn familie in een hotel zijn
intrek had genomen, is naar Zwolle vertrokken. Het hooren van het kanongebulder zou
hem geheel van streek hebben gebracht. Een uit Luik gevluchte moeder met twee
kinderen vertelde mij, hoe haar man door Duitsche soldaten is doodgeschoten. Hij
moest helpen bij het begraven van Duitsche soldaten, en toen hij weigerde werd hij
gefusilleerd voor de oogen van vrouw en kinderen. Ook Maastrichtenaars, die met een
100 auto waren gereden naar de omgeving van Visé, moesten den heelen dag behulpzaam zijn
bij de begraafing van duitsche krijgers en de vaststelling hunner identiteit.
Zondagavond laat is te Hasselt een proclamatie uitgevaardigd door den gouverneur der
provincie op last van den commandant van het Duitsche Maasleger, dat indien door
105 inwoners op Duitsche troepen zou geschoten worden, alle mannelijke inwoners zouden
worden gefusilleerd. Kinderen en vrouwen zijn uit de stad gezet en de stad werd
gebombardeerd; het garnizoen heeft de stad Hasselt verlaten. Op de spoorlijnen naar
St. Truiden en Luik heeft de Belgische genie bruggen doen springen. In de omgeving
van Tongeren wordt voortdurend Duitsche cavalerie gesignaleerd. Te Aken hebben
Duitschers vier burgers doodgeschoten en boerderijen in brand gestoken.

110 **Gevechten bij Sint Truiden.**

MAASTRICHT, 10 Aug. (Van onzen oorlogscorrespondent). Heden is ernstig gevochten bij
Huy tusschen Duitschers eener, en de Belgen en Franschen anderzijds. De Franschen
vielen de Duitschers aan in het front, de Belgen in de flank. De Duitsche troepen
115 retireerden in de richting van Luik, achtervolgd door artillerievuur. Bij Waremmé,
tusschen Luik en Sint Truiden werd een zwaar gevecht geleverd tusschen Duitschers en
Belgen. De Duitschers zouden bij deze gevechten de grootste verliezen hebben geleden.
Het heet, dat in Aken reeds de voorhoede van een sterke Oostenrijksche legermacht is
aangekomen. Aken is sedert eenige dagen, wegens de inneming van Luik, in vlaggentooi.

120 **De Duitschers in Luxemburg.**

Van onzen Luxemburgschen correspondent.) 10 Aug. Wanneer dit briefje u bereiken zal,
weet ik niet, want alleen door bijzondere maatregelen, welke minstens een dag
vereischen, kan ik het laten posteeren op een grensplaats, waar het de militaire
125 censuur ontsnapt en goede kans heeft snel te worden doorgezonden. Want de vrijheid is
thans ook voor onze posterijen zoek, het geheele groothertogdom werd in den ijzeren
malienkolder van het Duitsche oorlogsrecht gesloten. Uhlanen bewaken de wegen en
bruggen, dragonders rukken bij groote massa's de grenzen bij Longwy over, aan de
stations, welke daarvoor in aanmerking kernen, wordt zware artillerie gelost,
130 Luxemburg is de basis geworden van die grootscheepsche actie, welke Duitschland tegen

zijn ervvijand gaat ondernemen. Ik was gisteren, toen weer nieuwe Duitsche troepen buiten de hoofdstad een geschikte plaats tot kampeeren opzochten, in de gelegenheid eens rustig te zien naar de bewegingen van een armée-corps, dat zijn tenten ging opslaan op de mooie breede vlakten langs den grooten weg naar Longwy. Ik zag ze optrekken in groote drommen, wel wat vermoeid van de groote marschen, maar toch lenig en vlug in hun gang. Eerst in onafzienbare rijen kwam de infanterie, met hare grauwe uniformen en overtogen helmen, waarbij men nauwelijks den officier van den gewonen soldaat kan onderscheiden; dan het korps der uhlanen, pracht-kerels met rijzige figuren, de lange lansen vooruit, de kleine geweren om den schouder; voorts artillerie en cavalerie, alles rustig voortmarcheerend met een opgewektheid, alsof het een groote manoeuvre gold. Toch was het waarlijk ernst, want deze troepen trekken naar de Fransche grenzen om de voorposten-gevechten te leveren, waarbij vele dezer moedige jongemannen nu reeds in den slag gevallen zijn.

De eerste indruk van zulk een Duitsche troepenmassa is, dat de uitrusting uitstekend is. Dat ziet ge bij den eersten oogopslag. De geheele troep was in bijna fonkelnieuwe grauwe uniformen, de tuigen der paarden waren nieuw, – ik hoorde later, dat deze alleen in oorlogstijd gebruikt wordt – de kleinste instrumenten van den meest praktischen aard dragen de manschappen bij zich, als: knipmachines voor draadversperringen, kapmessen en kleine bijltjes, verder heeft iedere infanterist zijn kleine tent op den rug, die in een minimum van tijd kan worden uitgespannen, kortom de uitrusting is technisch volmaakt. De tweede indruk is: wat een discipline in het Duitsche leger! Voor een Hollander om verbluft te staan. Hier voelde ik de waarheid ven het woord, dat "die Disziplin der Lebensnerv des Heeres" is. Met welk een snelheid en vaardigheid worden de bevelen uitgevoerd, hoe lenig en gemakkelijk bewegen zich de troepen, welk een suggestieve kracht gaat van de officieren uit, hoe teekenen gezichtsuitdrukking en houding de volkomengehoorzaamheid aan de oversten! Toen de soldaten rust kregen en zij gemakkelijk in het gras lagen, hadden we gelegenheid de typisch-vreedzame gemoedelijkheid op te merken van infanteristen en Luxemburgers, die, beangst bij de Duitsche invasie, nu gemoedelijk naar het kamp kwamen gewandeld. De soldaten vertelden zoo leukweg, waar ze den anderen dag heen zouden trekken, spraken van hun haat tegen de Franschen, werden geestdriftig tot rood wordens toe, en waren zóó verzekerd van hun naaste toekomst, dat aan geen enkele nederlaag hunnerzijds te denken viel. Welk een vriendelijkheid tusschen Duitsche soldaten en de Luxemburgers, waarvan een niet gering gedeelte anti-Duitschgezind is! In mijn mentaal-notitieboekje stonden nog andere zaken vermeld. Men herinnert zich nog, hoe in de dagen der verkiezingen een paar maanden geleden felle anti-Duitsche betoogingen werden gehouden, hoe men den kamerheer de Villers, die tot lid der Kamer was gekozen – Villers bekleedde vroeger een hoogen post in het Duitsche leger – grof en laaghartig beleedigde; hoe een opgewonde, door volksmenners opgezweepte massa door de straten van Luxemburg tierende zong:

"En wij willen toch geen Pruisen zijn." En nu op eens die vriendelijkheid, na schending van Luxemburg's neutraliteit! De verklaring van dit verschijnsel ligt in het feit, dat de Luxemburgers beginnen in te zien, dat zij voor de Duitsche overmacht moeten bukken, en zeer waarschijnlijk bij dezen oorlog hun onafhankelijkheid verliezen. Zich rustig te houden, is hier de beste taktiek, want een Duitsch officier laat zich geen tweede maal beleedigen. Men herinnert zich, dat een paar maanden geleden drie Duitsche officieren in de straten van Luxemburg grof beleedigd werden. Of de rust onder de bevolking, die in haar binnenkamer ernstig haar vernedering gevoelt, een blijvende zal zijn? Toen ik eenige dagen geleden met den Hollandschen consul in Luxemburg een onderhoud had, meende hij met grond dit te moeten betwijfelen. Hij gaf als zijn meening te kennen, dat de meest praktische maatregel in deze spannende dagen zijn zou, dat de stedelijke autoriteiten aan de café's een voege sluiting 's avonds zouden gebiedten, want zoolang der Luxemburger koel en nuchter is zijn anti-Duitsche betoogingen niet te verwachten, maar eenige heethoofden zouden 's avonds tegen Duitschland hunne gevoelens wat al te luidruchtig kunnen uiten, wat een oproer of nog erger tusschen civilisten en militairen zou ten gevolge kunnen hebben. Wanneer men echter de bevolking met de militairen in het kamp in zulken gemoedelijke stemming ziet, gelooft men vooreerst nog niet aan vijandige demonstraties. Ik stond tusschen een troepje Luxemburgers de prachtige bewegingen der Duitsche soldaten te bewonderen, en wij waren verbluft over zooveel discipline. Een paar staaltjes. Een officier, in het geheel geen simplicissimus-type, geen dandy met pronk van monocle, een officier, kranig en fier, gaf bevel voor inkwartiering te zorgen, en in één uur tijds waren de stallen vol paarden en de huizen overal ordelijk met soldaten gevuld, en dit alles zoo rustig en met zulk een vaardigheid, die waarlijk respect afdwong.

Een ander staaltje. De commandant verschijnt in den auto, geeft aan eenige officieren zijn bevelen, en als geëlectriseerd staat de rustende troepen-massa in een oogwenk,

in perfecte orde, op de been. Groszartige Leistung, waarvoor men gedwongen wordt zijn hoed af te nemen. De stemming onder de soldaten was uitstekend! Ik hoorde nu en dan in de verte 'Die Wacht am Rhein' aanheffen en vernam een schitterende begeleiding erbij van hoornblazers. Ik kreeg den indruk, dat hier een leger tegen Frankrijk oprukt, dat uitstekend geschoold is, moedig en geestdriftig, met de herinnering aan een roemrijk verleden, ten strijde trekt, technisch volmaakt is uitgerust, een leger, dat met uiterste inspanning van krachten zegevieren wil.

Fransche hulde aan België.

PARIJS, 10 Aug. (Reuter.) De opperbevelhebber van de noord-oostelijke legers heeft den Koning der Belgen een dankbetuiging gezonden voor zijn proclamatie van 7 Augustus, waarin hij een broederlijken groet uitbracht aan het Fransche leger. Hij voegt er aan toe, dat de legers zijn geroepen door een snooden aanval om te strijden tegen denzelfden tegenstander. "Uw bewondering-afdwingende soldaten en die van Frankrijk zullen in alle omstandigheden als ware wapenbroeders strijden, vertrouwend in de overwinning van een rechtvaardige zaak, zullen zij gezamenlijk naar de overwinning schrijden.

JAPAN TEGEN DUITSCHLAND.

PEKING, 11 Aug. (Reuter.) Japan zal geen verklaring van neutraliteit afleggen. Er zijn gewichtige teekenen, dat zijn doel is, spoedig den oorlog te verklaren aan Duitschland en zich van de haven van Tsingtao meester te maken, vanwaar de Deutsche vloot vertrokken is. (De stad Tsingtao ligt op de Zuid-Westpunt van Kiau-Tsjau in de Chineesche provincie Sjantoeng. Dit gedeelte van het Chineesche rijk vormt voor Japan een al te begeerlijk brokje om het aan Duitschland niet afhandig te maken. Het zou aan Japan tevens een kostbare operatiebasis bieden bij eventueel later ontstaande moeilijkheden met Rusland, naar aanleiding der Mandsjoereesche quaestie. Doch misschien is het bericht niets meer dan een Engelsch proefballontje. Red.

Bulgarije en de oorlog.

SOFIA, 11 Aug. (Reuter.) De minister-president Radoslawof verlangt in de Sobranje van Bulgarije, dat met het oog op den internationalen toestand de staat van beleg over het geheele land zou worden verklaard. Indien ondanks de neutraliteitsverklaring de grenzen van het koninkrijk werden overschreden, was de regeering bereid, iedere eventualiteit het hoofd te bieden.

Aan de Russisch-Turksche grens.

KONSTANTINOPEL, 11 Aug. (Reuter.) De 'Ikdam' verneemt uit officieële bron, dat de Russen sedert eenige dagen met grooten spoed het gebied aan de Russisch-Turksche grens ontruimen, waarbij zij de opslagplaatsen van levensmiddelen verbranden. Een divisie cavalerie trok zich terug naar Kare; de bevolking, alsmede vele Russische deserteurs vluchtten naar Turkije. In Bakoe is een opstand uitgebroken; de reservisten hebben den directeur van politie gedood.

Uit het Britsche Lagerhuis.

LONDEN, 10 Aug. (Reuter.) Het Huis is uiteengegaan tot 25 Augustus. In den loop der zitting werd de hoop uitgesproken, dat een oplossing der Iersche quaestie binnenkort tegemoet kan worden gezien.

Men zie verder voor den Oorlogstoestand het Tweede Blad en de Laatste Berichten.

Amsterdam, 11 Aug. 1914.

BUITENLAND.

GEMENGDE BERICHTEN.

Veertigduizend Vrijwilligers.

Het aantal Belgische vrijwilligers is zoo buitengewoon groot, dat het departement van oorlog genoodzaakt is te verzoeken, dat wie zich alsnog opgeeft, zelf moet zorgen voor kleeding en schoenen. Alles zal later vergoed worden. Er hebben zich tot dusverre reeds meer dan veertigduizend vrijwilligers laten inschrijven. Zij zijn reeds verdeeld over twee brigaden en worden door generaal Guitte onderricht.

Mishandeling van priesters.

In de 'Patriot' protesteeren een Brusselsche geestelijke en een kloosterling tegen de wijze, waarop religieuzen door de spionnevrees der 'padvinders' worden lastig gevallen. Alleen het dragen van een kloosterkleed schijnt reeds voldoende om Duitsch spion te heeten. Jongens van 12 en 13 jaar molesteeren met verregaande brutaliteit de

geestelijken, die naar hunne meening in de termen vallen, om voor spionnen te worden
gehouden, hetwelk men dadelijk is als men durft Vlaamsch spreken or Fransch met een
265 ander accent dan dat der padvindere. Een pater in het Zuid-westen van België, uit een
trein stappend, werd gevolgd door vier individuen, van wie een hem met een zeis
bedreigde en aldus tot stilstaan dwong. Een groote menigte liep te hoop, duidelijk
van haar antipathie tegen den 'spion' blijk gevend. Gelukkig bleef de pater
koelbloedig, en ten stadhuis werd de zaak opgehelderd. Een andermaal meende een
270 onbekende de Duitsche afkomst van een geestelijke te ontdekken in de gelaatstrekken
van een kloosterbroeder. Meer was er niet noodig, om de menigte op hem te doen
losstormen. Een heer, die den broeder kende, kwam tusschenbeide en zorgde, dat hij
per tram vertrekken kon naar zijn klooster. Woensdag wilde een pater van hetzelfde
klooster, die zich niet had kunnen inschepen voor de Australische missie, door
275 Brussel naar zijn familie terugkeeren. Men hield hem voor een spion, wierp hem op den
grond, sloeg hem met vuisten en wandelstokken. Indien de politie eindelijk niet een
einde had gemaakt aan deze mishandeling, had de woedende menigte den missionaris
wellicht gelyncht. Men dringt aan op strenge maatregelen tegen zulke
buitensporigheden, daar anders wel iedere apache van de heerschende stemming kan
280 gebruik maken, om de ergste misdrijven tegen geestelijken en kloosterlingen te
bedrijven.

BINNENLAND.

Amsterdam, 11 Augustus.

285 DE KATHOLIEKEN EN DE OORLOG.

In ons nummer van gisteren hebben wij het schrijven opgenomen, waarin de H. Vader een
beroep doet op de geheele katholieke wereld, om door gebed en boete de erbarming des
hemels af te smeeken over het geteisterde Europa. Het is moeielijk te treden in de
raadsbesluiten der Goddelijke Voorzienigheid, die zoowel in zegening als in
290 tuchting de volkeren tot hun welzijn leidt; maar zeker kan worden aangenomen, dat,
evenals er wraakroepende zonden bestaan, welke den gerechten toom Gods over
individuen of geslachten afroepen, de boete van een ingekeerd hart en het gebed der
onschuld dienzelfden toorn kunnen bedwingen. Zoowel het Oude en Nieuwe Testament als
de profane historie leveren daarvan overvloedige voorbeelden. Op zich-zelf is de
295 oorlog iets verschrikkelijks. Doch ais bij een natie als een noodzakelijk verweer
tegen vijandelijke invallen wordt opgedrongen en maat wordt gehouden met de
noodzakelijke en doeltreffende zelfverdediging (moderamen inculpatae tutelae) kan hij
niet alleen zedelijk geoorloofd, maar ook een sociaal-ethische plicht en van verheven
verdienste zijn. Naast den onrechtvaardigen bestaat dan ook een rechtvaardige krijg,
300 zooals het Israëlietische volk er herhaaldelijk heeft gevoerd. Christus heeft den
soldatenstand als zoodanig niet afgekeurd. Integendeel is aan de overheid het
zwaardrecht tegen binnen- en buitenlandsche vijanden toegekend. Voor het
krijgsbedrijf zelf gelden de christelijke zedenwetten en de volkenrechtelijke
overeenkomsten, zooals deze door de conventie van Genève en Petersburg (1864 en
305 1868), van Brussel (1874) en Den Haag (1897 en 1907) geregeld zijn. Zonder twijfel
kan een oorlog goede gevolgen hebben, edele daden wekken, heroische deugden doen
beoefenen en de beschaving bevorderen, maar deze gevolgen zijn niet per se
noodzakelijk of regelmatig, en ook de meest rechtvaardige oorlog gaat gewoonlijk met
zooveel stoffelijke en moreele ellende gepaard, dat hij steeds een kwaad mag worden
310 genoemd.

De Katholieken van alle volkeren, welke in den thans woedenden Europeeschen oorlog
betrokken zijn, blijven daarom, met hoe groote vaderlandsliefde zij zich ook
onmiddellijk ten dienste van hun leger hebben gesteld, den hemel aanroepen ter
verkrijging van den eervollen vrede, welke spoedig de ook door hen begeerde
315 overwinningen moge volgen. De vele menschelijke elementen, welke gemengd zijn in deze
verschrikkelijke vijandschap der volkeren, maken niet alleen de botsing van de
wapenen, maar ook van de menschelijke gevoelens, welke zich op God beroepen, van een
grootsche tragiek. En wel te meer, daar zoodanige gevoelens op zich zelf
verdienstelijk en verheven zijn, indien zij niet gehuicheld worden om egoïsme een
320 schijn van godsvrucht te geven. Hoevelen staan thans tegenover elkander, die, in de
volle overtuiging van hun goed recht, geen ander middel zien om dit te verkrijgen,
tenzij door de wapenen! Het afschuwelijke van de catastrophe, welke thans Europa
bedreigt, de onbeduidendheid van het menschelijk leven, elken dag opnieuw in de
schrikkelijke feiten der slagvelden bewezen hebben een grooten ernst onder de
325 volkeren gebracht. En zoo zijn zij meer dan anders toegankelijk voor de gedachte aan
de eeuwigheid. Vooral de Katholieken geven in openbare gebeden en
godsdienstoefeningen, in de zending hunner aalmoezeniers en de deelneming hunner
Liefdezusters aan het verplegen der gewonden, in de herderlijke brieven van Z. H. den

330 Paus en H.H. D.D. H.H. de Bisschoppen uiting aan dezen christelijken ernst. Nog de
vorige week hebben de Aartsbisschoppen en Bisschoppen van Beieren zich met een
gemeenschappelijk herderlijk schrijven tot hunne diocesanen gericht. Zij vermanen de
geloovigen niet te klagen en niet te wanhopen, doch met groote innigheid en
godsvrucht de handen te vouwen ten gebed:
335 Het Duitsche volk en zijn voortreffelijke Keizer – schrijven zij – hebben dezen
oorlog niet gewild en niet verdiend; hij is ons door de vijanden opgedrongen. Zoo
vertrouwen wij dus op onze rechtvaardige zaak, ons heilig recht en op den God van
gerechtigheid. De Bisschoppen moedigen aan, te bidden voor koning en vaderland, voor
de soldaten en allen, die getroffen worden door de gevolgen van den oorlog. Met het
gebed moeten de geloovigen een hartelijk berouw vereenigen over alle fouten en
340 zonden, indachtig, dat God door lijden en beproevingen ons vermaant tot inkeer en
boete. 'Doch ook de offervaardigheid en hartelijke naastenliefde – gaan zij voort – zijn u
thans een heilige en zoete plicht. Alle offers, welke het vaderland verlangt, willen wij
gaarne en grootmoedig op het altaar leggen, met het offer des Heilands vereenigen en door onze
berusting in Gods wil wijding geven en heiligen. Beminde diocesanen, denkt met groote
345 offervaardigheid en liefdegaven aan allen, die door de rampen van den oorlog getroffen worden,
vooral aan de gewonde en zieke soldaten en de van hun vaders, kostwinners en ondersteuners
berooft gezinnen. Helpt naar vermogen ook hen, die door den oorlog de noodzakelijke
arbeidskrachten voor den oogst verliezen.'

350 Het herderlijk schrijven geeft o. m. voorschriften betreffende de H.H. Missen, de
openbare gebeden en het ontvangen der H. H. Sacramenten en verklaart geoorloofd, dat
op alle Zondagen en ook op het feest van Maria Hemelvaart noodzakelijke veldarbeid
verricht worde. De "Köln. Volksz." bevat den volgenden oproep tot "God, den Heer der
Heerscharen": 'Vader, ik roep tot u!' zoo rijst thans het gebed tot God uit het hart van
355 millioenen menschen in geheel Duitschland. Vader, ik roep tot U! Door vijanden, met haat
vervuld, wordt het Duitsche volk overvallen, van vreedzamen arbeid wordt het tegen zijn wil
tot een schrikkelijken strijd gedreven. Als struikroovers zijn de barbaren van het Oosten en
de cultuurdragers van het Westen op ons gevallen, zonder oorlogsverklaring hebben zij het
heilige grensrecht overschreden. De noodweer voor den eigen haard, de noodweer om het bestaan
van ons volk heeft ons opgeroepen en nu staan wij, met de wapenen in de hand, voor de eer en
360 onzen vrede, tegenover onze vijanden. Daarom hebben wij het recht, om de Goddelijke
gerechtigheid ter hulpe te roepen, een geweldige roep, welke door het geheele Duitsche rijk
meet stormen, als een orkaan. 'Op U, o Heer, hebben wij gehoopt, laat deze hoop in eeuwigheid
niet ijdel zijn. Wel is onze moed groot, ons schild sterk en zijn onze wapenen goed; een
groot keizer staat aan ons hoofd, een vredeskeizer, die in groote lankmoedigheid tegen
365 vijandelijke argwaan het recht der volken zocht te bestendigen en tot op het laatste oogenblik
den vrede wilde behouden. Onze legers worden aangevoerd door dappere veldheeren, onze troepen,
trouwe zonen van ons volk, onze broeders, onze zonen, ons echtgenooten, zij en wij allen zijn
besloten onzen laatsten bloeddruppel te geven voor ons vaderland. Maar de groote aanvoerder
der legermachten is de almachtige God, de Heer over leven en dood.

370 Vader, leid ons! wanneer menschelijke dapperheid niet genoeg is, wanneer de overmacht der
vijanden ons dreigt te verdrukken, dan slaan wij den blik omhoog, waar de zon van eeuwige
gerechtigheid schijnt. De kracht van God zal ons in den strijd steunen, de Geest van God zal
onze aanvoerders voorlichten en de eeuwige goedheid van God zal het leven van onze soldaten
beschermen. In christelijken geest verzucht in deze dagen het geheele Duitsche volk tot God.

375 "Onze beminde Keizer gaat ons met zijn voorbeeld vooruit, hij stelt het heil van hem en zijn
volk in del handen van den Allerhoogste. Onze Bisschoppen hebben voor den geheelen duur van
den krijg gebeden voorgeschreven en het volk mag gedurende dezen zwaren tijd niet ophouden
zijn vurig gebed in ootmoedige en oprechtheid tot den Allerhoogsten Veldheer te richten. Het
Duitsche volk bidt. Terwijl onze vijanden de beschaving misdadig vertrappen, valt het Duitsche
380 volk, alvorens het de wapenen trekt, op de knieën. Een geheele natie ingebed voor den beteren
strijd tot noodweer voor huis en haard! Vader ik roep tot U: wij allen roepen tot den Heer
van leven en dood, tot den Heer des Hemels, den Heer der Heerscharen, wij roepen: Help ons en
bescherm ons! Wees ons genadig en barmhartig. Bescherm onze dappere mannen, onze geliefde
zonen en broeders! Troost onze vrouwen en onze kinderen, geef allen kracht voor den
385 allerzwaarsten strijd. En dan met rotsvast vertrouwen op ten krijg! God is onze toevlucht en
ons heil, wij geven ons met lichaam en ziel aan Zijne Goddelijke Voorzienigheid over. Wat ook
moge geschieden, Zijn naam zij gezegend. Wat van Zijne handen komt, goed of slecht, vallen
wij, met het oog op de eeuwige raadsbesluiten van God en Zijne gerechtigheid, met groot geduld
en christelijke gezindheid verdragen. Wij hebben gedaan wat wij kunnen, wij staan slechts in
390 Zijn hand, tot Hem wenden wij ons daarom en bidden met oprecht gevoel: Vader, leidt ons! Het
katholieke Leuvensche weekblad 'Hooger Leven' schrijft:
'Veel onzer menschen, voornamelijk veel onzer buitenmenschen, betwistten het belang van een
stevig ingericht leger; ze zullen, is te denken, nu zoo niet meer spreken. De oorlog moet, hoe
zwaar hij ook valt, aan onze medeburgers en aan gansch de wereld kond doen, dat wij ons, als
395 Katholieken, altijd gedragen naar de beschikkingen van de Goddelijke Voorzienigheid, maar dat
de oude Vlaamsche spreuk zegt: Doe uw best, God doet de rest; dan eerst hebben we het recht op
de tusschenkomst van God te hopen, wanneer wij al het menschelijk mogelijke hebben gedaan.
Zijn het niet de Psalmen, die leeren: exspecta Dominum, viriliter age? 'Zelfs zij, die geen
innig godsdienstig gevoel hebben, zullen meer tot het geloof hunner kindsheid weerkomen, want

400 nooit staat de mensch dichter bij God dan in tijden van nood. Ten andere aan de soldaten en in
't algemeen aan de burgers zal het deugd doen die honderden en honderden priesters te zien,
die, evenals zij, ter verdediging van het vaderland opgeroepen werden, om niet te gewagen van
de aalmoezeniers en van de velen, die zich vrijwillig als ziekenverplegers aanmelden. Velen
405 zullen nu van nabij priesters en kloosterlingen leeren kennen en ondervinden, dat ze anders
zijn dan hun altijd werd gezegd. 'De katholieke ontwikkelde Vlamingen zullen al het mogelijke
doen voor het behoud van de Belgische vrijheid; op twee zaken zouden we hen neg willen
opmerkelijk maken: wij zijn Katholieken; we zullen ons best doen om Gods tusschenkomst waardig
te zijn, maar die tusschenkomst moeten we toch vragen; voor de vrijheid van ons land moeten we
410 strijden, ja, maar ook bidden.'

RUSTIG BLIJVEN!

Uit de ingekomen en ook uit de wegblijvende berichten valt op te maken, dat er groote
dingen te velde kunnen gebeuren. Reeds voor eenige dagen wezen wij er op, dat het
Duitsche aanvalsplan is verstoord geworden door de dappere Belgen. Volgens dat plan
415 hadden de Duitsche korpsen nu al aan de Fransche noordergrens moeten staan en er was
zelfs op gerekend, dat de onvoorbereide Franschen reeds een doortocht hadden moeten
geven naar Parijs. De tocht der Duitsche korpsen langs het minder geaccidenteerd
terrein aan de Westzijde van de Maas, gesteund door de spoorweglijn Luik-Namen met
een vrije ruimte achter zich voor onderhoud van communicatie met de reserve, is
420 verijdeld en het schijnt, dat daarvan voorloopig verder niets zal komen. Geheim is
alles, wat er nu op komst is. Maar tot de mogelijkheden behoort ook, dat er in de
noordelijke vlakten van België slag zal worden geleverd met het Belgische veldleger;
dat de Duitschers niet in den rug zullen verdragen, als zij straks door de
stormenderhand aantrekkende Franschen en wellicht ook door de Engelschen worden
425 overvallen.

In dit geval is een gevecht op eenigen afstand van onze zuidergrenzen mogelijk; maar
wat tot dusver op kleine schaal gebeurde in het Zuiden van Limburg kan dan in het
groot plaats hebben, ook aan de grenzen van Noord-Brabant, n.l. het opvangen van
vluchtelingen op Nederlandsch gebied. Dat kunnen zoowel Belgen als Duitschers zijn,
430 hoewel de laatsten een terugtocht kunnen maken op de Maas, waarover zij te Luik goede
bruggen hebben evenals te Visé. Het behoeft geen betoog, dat onze legerautoriteiten
op een en ander zijn voorbereid en men dus met volle gerustheid die mogelijkheid kan
afwachten. Immers hedennacht is de staat van oorlog afgekondigd in de zuidelijke
435 stelling van ons land. Echter maken wij de politie of de militaire autoriteiten
opmerkelijk op de schandalige wijze, waarop langs de straat allerlei verontrustend
nieuws wordt rondgevent door verkoopers van schunnige blaadjes. Gisterenmiddag liep
er een met zoon courantje in verschillende volkswijken met den kreet "De Engelschen
te Antwerpen" en in den avond meende een bedrieger, omdat er geen extra-avondblad
440 verscheen, succes te hebben met den "moord op den president van Frankrijk". Zou het
niet gewenscht zijn, het colporteeren met iets anders dan met werkelijke dagbladen
kortweg te verbieden, en colporteurs, die den inhoud van eenig bericht uitschreeuwen,
hun voorraad af te nemen? Wij gelooven, dat de politie het niet zóó druk heeft, of ze
kan dit in de gegeven omstandigheden ontoelaatbaar werk van bedriegers en opruiers
445 wel verhinderen.

RAIFFEISENBANK.

Het bestuur der coöperatieve centrale Raiffeisenbank, te Utrecht, heeft aan de leden
een circulaire gezonden, waarin eenige instructies voorkomen met het oog op de
450 huidige omstandigheden. Daaruit blijkt, dat de centrale bank met eenige beperking in
staat is om te blijven functioneeren. Slechts aan die aanvragen om voorschotten,
strekking tot terugbetaling van spaargelden, welke moeten dienen voor uitbetaling
van arbeidsloon, levensonderhoud, allernoodzakelijkste verplichtingen, zal gevolg
worden gegeven. Nieuwe voorschotten kunnen daaronder niet gerekend worden. Ook kunnen
455 voorloopig geen wissels worden gehonoreerd, welke na 1 Augustus 1914 bij de Centrale
bank zijn betaalbaar gesteld; wel zullen de vóór dien datum loopende accepten worden
voldaan. De Nederlandsche Bank is bereid, de promessen te verdisconteeren, doch onder
bepaling, dat daarvan een bescheiden gebruik zal worden gemaakt en onder voorbehoud,
ermede te kunnen ophouden. Aan het slot der circulaire staat: "Te uwer aller
geruststelling voegen wij hier nogmaals aan toe, dat er geen reden bestaat om over
460 den toestand onzer Centrale Bank ongerust te maken. "Indien alle banken (dat zijn de
Boerenleenbanken), medewerken om ons in deze moeilijke dagen bij te staan, door
beperking met opvragen van deposito's en het aanvragen van voorschotten, dan zal de
Centrale Bank schitterend deze beproeving doorstaan."

DE LOURDES-PELGRIMS.

465 Bij de familie Diepenbrock te Haarlem is van den heer W. Diepenbrock een telegram

ontvangen uit Lourdes, waarin deze meldde, dat de pelgrims heden (Dinsdag) of morgen (Woensdag) per trein, wellicht ook per boot, uit Lourdes zouden vertrekken. Allen waren gezond en verkeerden in den besten welstand. Van onzen consul te Bordeaux ontvingen wij hedenmorgen telegrafisch bericht, dat de Hollandsche bedevaart de terugreis reeds heeft ondernomen. Nadere bijzonderheden meldt hij evenwel niet. Ook van den hoogerw. deken Bauduin van Venlo ontvingen we uit Lourdes bericht, dat de pelgrims vertrokken zijn. In het gunstigste geval kunnen zij Donderdag te Roosendaal zijn. Men weze echter niet ongerust, wanneer de aankomst zeer vertraagd wordt; zeer waarschijnlijk zullen zij eerst later aankomen. Allen maken het goed.

STAAT VAN OORLOG.

Een te middernacht verschenen buitengewone "Staatscourant" bevat een Koninklijk Besluit, waarbij met ingang van 11 Augustus in staat van oorlog worden verklaard: de provincies Limburg, Noord-Brabant en Zeeland, benevens het gedeelte van de provincie Gelderland bezuiden de rivier de Waal.

GENERAAL SNIJDERS.

Bij Kon. besl. van 9 Aug. is, met afwijking voor zooveel noodig van de bestaande organisatiën, benoemd, bij den generalen staf, tot generaal, de luitenant-generaal C. J. Snijders, van dien staf, opperbevelhebber van land- en zeemacht.

MILITAIRE BERICHTEN.

De landstorm.

Hoort men over den landstorm spreken, dan blijkt duidelijk, dat over dit deel onzer weermacht zeer overdreven voorstellingen rondgaan. Teneinde meer juiste begrippen hieromtrent ingang te doen vinden, wordt het volgende medegedeeld. Art. 2, 1e lid der Landstormwet, luidt: tot den landstorm behoort, behoudens het bepaalde in art. 1: 1o. a. Ieder, die van den dienst der militie is vrijgesteld, hetzij wegens broederdienst, hetzij wegens aanwezigheid van in hetzelfde jaar geboren broeders of halfbroeders, hetzij tijdelijk of voorgoed wegens kostwinnerschap of wegens het verkeer in een bijzonder geval; b. Ieder, die heeft deelgenomen aan de loting voor de militie en niet aangewezen om daarbij te worden ingelijfd; 2o. a. ieder, die na volbrachten dienst bij de militie uit den dienst is ontslagen; b. ieder, niet vallende onder a, die gediend heeft bij de zeemacht, het korps mariniers en de marine-reserve hieronder begrepen, bij het lezer hier te lande, het reserve-personeel bij de landmacht hieronder begrepen, bij de gouvernementsmarine in Nederlandsch-Indië of bij de koloniale troepen en bij het verlaten van den dienst gevestigd is binnen het Rijk, in het Duitsche Rijk, en in het koninkrijk België, of zich na het verlaten van den dienst daar vestigt; 3o. Ieder, die daarbij, overeenkomstig artikel 8, derde lid, is toegelaten tot een vrijwillige verbintenis.

De Landstormwet is in 1913 in werking getreden, zoodat thans daartoe slechts behooren de twintig-jarigen van den jaargang 1913, die nog niet gediend hebben en de landweerlichting, die op 11 Augustus 1913 naar den landstorm is overgegaan. Hierbij komen nog de militieplichtigen der bereden wapens en de oud-zeemiliciens, die, niet landweerplichtig zijnde, in 1913 rechtstreeks naar den landstorm gingen, benevens de oud-vrijwilligers, die ingevolge 2 ad b hierboven hebben gediend. De landstorm kan voor den gewapenden dan wel voor den ongewapenden dienst worden bestemd; voor den gewapenden dienst echter kunnen alleen zij worden aangewezen die vroeger hebben gediend, met uitzondering van hen, wier werkkring, bij land- of zeemacht hen niet tot den gewapenden dienst eigent. Voor de oproeping moet te voren bij Koninklijk besluit machtiging worden verleend. Alsdan kunnen door den opperbevelhebber, de diensten der landstormplichtigen, wanneer, waar en naarmate het belang der landsverdediging dit vorderen mocht, worden gevorderd. Van het verlenen der bovenvermelde Koninklijke machtiging, die echter niet de onmiddellijke oproeping behoeft mede te brengen, wordt bij openbare kennisgeving mededeeling gedaan. De openbare kennisgeving bevat tevens verschillende bepalingen, den landstorm, betreffende. De in het buitenland vertoevende landstormplichtigen moeten alsdan naar Nederland terugkeeren en zich gereed houden. Voor eventueele vordering worden de betrokken burgemeesters aangeschreven, die alsdan den op te roepen landstormplichtigen eene oproeping doen toekomen. Deze oproeping behoeft dus geenszins voor alle landstormplichtigen gelijktijdig plaats te hebben.

DE NOORDZEE.

Heden spraken wij den stuurman en twee gezagvoerders van schepen, die hedenochtend te IJmuiden binnenkwamen en thans hier ligplaats gekozen hebben. De stuurman van het stoomschip "Nicolaas", dat uit New-Castle vertrokken was, vertelde ons, dat zijn

535 schip op 25 mijl ten Zuid-Oosten van IJmuiden voor een Franschen onderzeeër moest
stoppen. De onderzeeër bepaalde zich tot de vraag, waarvandaan en waarheen en liet
daarop de "Nicolaas" ongehinderd de reis vervolgen. Voorts zag de "Nicolaas" bij
Wbitby drie Engelsche torpedobooten. De gezagvoerder van het stoomschip "Willy", dat
uit Rouaan hier arriveerde, moest bij het vuurschip van Sandetty naar Dover
terugstoomen, waar aan den gezagvoerder een pas werd afgegeven, met de waarschuwing
540 dertig mijlen van de Engelsche kust te blijven met het oog op de mijnen, die gelegd
waren. De kapitein van het stoomschip "Beyerland", dat uit New-Castle herwaarts kwam,
verzekerde ons geen oorlogsschepen te hebben waargenomen. Dit vaartuig gaat morgen in
ballast weer naar New-Castle om kolen te halen. Op geen der drie schepen is iets
opgemerkt, wat op een zeeslag gelek". "Hbld."

545 **GENEESMIDDELEN.**

Bij ministerieele beschikking van 8 Augustus j.l. zijn maximum-prijzen van eenige der
meest voorkomende geneesmiddelen en verbandstoffen voor den groothandel bij levering
aan wederverkoopters, en voor den kleinhandel bij levering aan het publiek
vastgesteld. Naar wij vernemen zijn de apothekers en drogisten te 's-Gravenhage door
550 den burgemeester aangeschreven de lijst der kleinhandelsprijzen in hunnen winkel op
een duidelijke, voor de koopers zichtbare plaats aanwezig te hebben, terwijl
mededeelingen nopens den verkoop van artikelen tegen prijzen, die de in de lijst
vermelde overschrijden, dagelijks tusschen 10 en 4 uur door den directeur van den
Gemeentelijken Keuringsdienst, Prinsegracht 52, in ontvangst worden genomen.

555 **VRIJWILLIGERS INDISCHGASTEN.**

In de op 9 dezer gehouden vergadering van Indischgasten werd met groote meerderheid
besloten om zoo spoedig mogelijk zich aan te sluiten tot een afzonderlijk korps of
tot een groot onderdeel van een der reeds bestaande vrijwilligerskorpsen. Het ligt in
560 de bedoeling om rekening te houden met ieders geschiktheid voor de te presenteer
diensten en er zal gelegenheid zijn zich aan te melden tot vorming o.a. van een
wlelrijderskorps, een burgerwacht of een ander politiekorps. Voor aanbieding van
administratieve diensten zal er echter geen gelegenheid bestaan. De aanmelding ten
kantore van "Oost en West", Heulstraat 17 of Laan van Meerdervoort 187, blijft
565 dagelijks geopend tot en met Donderdag a.s. van 10-12 uur voorm. en 2-4 uur
namiddags.

MAASWATER.

Een onzer abonnée's wenscht, dat wij den bewoners der oevers van de Maas erop attent
570 zullen maken, dat weldra het gebruik van rivierwater gevaarlijk kan worden. De
ondervinding leert, dat oorlogvoerende troepen door ontbering en vermoeienis zeer
vatbaar zijn voor besmettelijke ziekten en dat dan de Maas, aan wier midden- en
bovenloop zoovele dooden vallen, lichtelijk de overbrengster kan worden van
ziektekiemen. Voor de gezondheidscommissie is er misschien een reden om op
575 verschillende plaatsen in ons land het afkomend Maaswater te controleeren. Dat de
Gezondheidsdienst op haar hoede is en snel ingrijpende maatregelen kan nemen, werd
dezer dagen bewezen, toen in een gebouw in een onzer stellingen een drietal
manschappen kenteekenen vertoonden van een lichte op zich ongevaarlijke huidziekte.
Onmiddellijk werden zij geïsoleerd en het gebouw werd op afdoende wijze ontsmet.

580 's HERTOGENBOSCH, 9 Aug. Hedenmorgen werd in de kathedraal van Sint Jan een H. Mis
opgedragen, die alleen toegankelijk was voor militairen. De groote tempel was tot in
de uiterste hoeken gevuld. De tegenwoordig levende generatie heeft nog nooit zooveel
militairen tegelijk in de kathedraal gezien. Pater Hagen, van de Redemptoristen hield
585 een korte toespraak in verband met den huldigen toestand en wees den militairen op
datgene, wat in deze dagen vooral hun plicht is.

KERKNIEUWS.

In het Missiehuis te Steyl.

590 De Duitsche katholieke pers verleent een bijzonder relief aan de plechtigheid, welke
2 Aug. j.l. in het missiehuis te Steyl heeft plaats gehad bij het prachtige afscheid
en de uitzending der missionarissen. Na de H. Mis werden de 40 priesters en 20
broeders door den Generaal-overste toegesproken, in welke toespraak hij zijn zonen
erop wees, dat de plicht van hun heilig beroep hen niet ontsloeg van den plicht, om
595 den Keizer te geven was des keizers is. En daarom, zoo sprak de Overste, gaat naar de
slagvelden en hospitalen, gaat in den geest van gehoorzaamheid, liefde en opoffering;
en wanneer gij terugkeert, wanneer gij den Keizer hebt gegeven wat hem toekomt, breng
dan den zegen van het kruis tot de heidenen. Na deze toespraak had de wijding plaats

600 van het missiekruis, dat de Overste den missionarissen op de borst hechtte, waarna
zij zich gingen scharen onder het vaan van den Keizer. Het Missiehuis te Steyl is
thans geheel leeg. Van de 800 bewoners zijn er maar weinige thuis gebleven. De jonge
studenten zijn naar hun families gegaan en de oudere bevinden zich onder de wapenen,
hetzij als aalmoezeniers, hetzij bij de ambulances. Vele hebben zich vrijwillig ten
605 dienste van hun vaderland aangeboden. Zelfs grijze priesters zijn naar de slagvelden
getrokken. De missiehuizen van het gezelschap op Duitsch gebied zijn als lazaretten
ingericht.

GEMENGD NIEUWS.

De S.S. en de Mobilisatie.

610 De directeur-generaal der Staatsspoor ontving van den opperbevelhebber van land- en
zeemacht onderstaand schrijven, dat de directeur, onder bijvoeging van zijn
persoonlijke waardeering voor de door allen betoonde medewerking, met groote
voldoening ter kennis van het personeel brengt. "Volgens de bij mij ingekomen
615 berichten heeft het Mobilisatievervoer en het daarop volgende gereedstellen van het
materiaal voor een eventueel concentratievervoer met de meeste orde en regelmaat
plaats gehad en is op den bepaalden tijd gereed gekomen. Deze voor onze
landsverdediging zoo belangrijke uitkomst zijn wij verschuldigd, behalve aan de met
uwe medewerking samengestelde zorgvuldige regelingen, aan de bijzondere toewijding,
de inspanning en het oordeelkundig beleid van de bestuurders der spoorwegdiensten en
620 van hun geheele personeel, van de hoogste rangen tot de laagste toe. "Ofschoon ik
reeds bij voorbaat op deze verblijdende uitkomst had gerekend, is het mij toch een
groote voldoening te kunnen constateeren, dat zij ten volle bereikt is. "Het is mij
een behoefte, mijne heeren, u en uw personeel voor deze voortreffelijke proeve van
organisatie en werkkraft namens de strijdmacht, onder mijn bevel, mijne groote
625 erkentelijkheid uit te spreken en aan mijne overtuiging uitdrukking te geven, dat het
vaderland ook in de volgende dagen op u aller medewerking zal kunnen rekenen".

Een spion?

630 Men meldt ons uit Roosendaal: Tusschen Antwerpen en Esschen zat gisteren een heer in
den trein, gekleed in een fantasiepak. Hij had een handkoffertje bij zich en trok
absoluut door niets de aandacht der mede-passagiers. Dicht bij Esschen gekomen
echter, haalde hij uit zijn borstzak een notitieboekje, schreef enkele regels op een
blaadje papier, scheurde dit uit zijn boekje, rolde het op en stak het in een busje,
635 dat hij uit een zijner zakken haalde. Daarop opende hij zijn valiesje en tot
verrassing zijner mede-passagiers haalde hij daar uit een duif te voorschijn. In een
minimum van tijd had hij het busje met het briefje aan een der pooten van het beest
bevestigd en stelde dit door het portierraam in vrijheid. Een Belgische dame, die
tegenover den heer zat, werd plotseling zoo opgewonden, dat zij den heer bij zijn
640 wangen greep en deze met haar nagels begon te bewerken. Een formeele worsteling
ontstond en de dame gaf geen pardon. Een der medereizigers trok aan de noodrem,
waarop de trein tot staan werd gebracht. De heer werd onderzocht en hierbij bleek,
dat hij een Duitscher was. Verdacht van spionage werd hij aan handen en voeten
gebonden en naar Antwerpen teruggevoerd. Ook de dame werd gevangen genomen, ten einde
645 door de justitie te worden verhoord.

Een Duitsch schip te Vlissingen.

Op de reede van Vlissingen ligt nu reeds ongeveer 10 dagen het Duitsche stoomschip
'Maine' met 800 passagiers aan boord, hetwelk door den oorlog niet vertrekken kan. De
toestellen voor draadlooze telegrafie zijn op last van de regeering onbruikbaar
650 gemaakt. Verschillende schepen zijn te Vlissingen binnengelopen. 'Tel.'

**BERICHTEN OPGENOMEN IN EENIGE EXEMPLAREN VAN ONS VORIG NUMMER.
VOOR DE BELGEN.**

655 Aan onze land- en stadgenooten. Diep ontroerd door het verschrikkelijk lot van de
ongelukkige slachtoffers van den oorlog in België, doen de ondergeteekenden een
beroep op hun landgenooten om met hen het lot van die ongelukkige Belgen eenigermate
te verzachten. Overtuigd, dat in deze dagen voor eigen omgeving terecht veel gevraagd
wordt, twifelen ondergeteekenden toch niet of velen zullen ook bereid zijn mede te
werken het ontzettend leed van deze slachtoffers althans eenigszins te verzachten.
660 Wie in deze omstandigheden spoedig geeft, geef dubbel! Alleen Nederland kan op het
oogenblik helpen. Elk der ondergeteekenden is bereid giften in ontvangst te nemen. G.
van der Aa, consul général de Belgique; J. Th. Boelen, A. G. Boissevain, Léon Delhez,
Jos. M. Delville. J. C. Dekkers Jr., vice-consul de Belgique, W. F. C. Druyvestein,
W. A. Hamelberg, L. van Humbeek, mr. Richard Janssen, Chr. Nuys, mr. W. C. Th. v. d.

665 Schalk, Joan Schmitz, mr. Th. Stuart, Bern. J. Veldhuis, Vivario, mr. W. J. M. Westerwoudt, mr. J. H. Worst. Het secretariaat wordt waargenomen door de heeren Léon Delhez, J. Th. Boelen en Bern. J. Veldhuis, allen te Amsterdam, en is gevestigd Kalverstraat 64, penningmeester is mr. G. J. Fabius (adres Kas-Vereeniging.)

670 **DUITSCHSE BERICHTEN.**

In aansluiting aan de reeds vermelde wapensuccessen van het Duitse leger wordt ons van ambtelijk-Duitse zijde nog het volgende medegedeeld: Het is bekend, hoezeer Frankrijk op het aanvallend optreden van de in Russisch Polen geconcentreerde cavaleriemassa's had gerekend, welke geheel Oost- en West-Pruisen zouden overstroomden en de mobilisatie en den opmarsch der Duitse troepen zouden verontrusten en onderbreken. De aanval der ruiterscharen is echter reeds thans door de Duitse grenstroepen gebroken. Twee legercompagnieën hebben den aanval der Russische infanterie afgeslagen en de overwinning behaald, ofschoon de Russen door mitrailleurafdeelingen werden gesteund en reeds zijn de eerste acht Russische stukken geschut veroverd. Geen Russisch soldaat staat meer op Duitschen bodem. Daarentegen hebben de Duitse troepen wel op Russisch gebied reeds voeling gekregen met het zuidelijk deel van het oprukkend Oostenrijksche leger. In het Westen is in succesvolle gevechten bij Belfort de poging van Fransche troepen, om in Duitschland een inval te doen, verijdeld. Talrijke Fransche en Belgische gevangenen zijn in Duitschland binnengekomen, terwijl de eersten reeds te Frankfort a/d Main werden gevangen gezet, bevinden zich ongeveer 4000 van de te Luik gevangen genomen Belgische soldaten op transport naar Duitschland. Een koene daad is aan Duitse zeelieden gelukt, waardoor in Duitschland groote geestdrift is gewekt: de Engelsche kruiser "Amphion" is in de monding van de Theems op Duitse mijnen gevaren en gezonken.

690 **H.M. DE KONINGIN.**

Gisterochtend te 9 uur vertrok H. M de Koningin per auto naar Hoek van Holland, tot een inspectie van het fort aldaar.

695 **DE GEÏNTERNEERDEN.**

Men seinde ons gisteren uit Alkmaar: Met den trein van 1.16 is hedenmiddag alhier gearriveerd een 50-tal Duitse geïnterneerden, onder militair geleide. Het waren grootendeels uhlanen en enkele infanteristen. Van het station werden ze gebracht naar de Rijks hogere burgerschool, waar het depot der Duitschers is gevestigd. Naar wij vernemen, zou hedenmiddag nog een aantal Belgische geïnterneerden arriveeren, die dan in het Rijksopvoedingsgesticht onderdak zullen worden gebracht. Het interneeringsdepot staat onder bevel van den gepensionneerden luitenant-kolonel van het Indische leger, de Lussanet de la Sablonière.

705 **Duitse en Hollandsche vluchtelingen te Amsterdam.**

In "Stadt München" in de Warmoesstraat vertoeven op het oogenblik verschillende Hollanders en Duitschers, die uit België gevlucht zijn. Wij togen er heen om eenige dezer vluchtelingen te interviewen en de verhalen, welke wij te hooren kregen, waren werkelijk treurig, maar wij moeten ze natuurlijk voor hun rekening laten. De Duitse is, wordt neergeslagen. Zelfs reclame-bordjes van Münchenerbier of Pils of Beiersch zijn genoeg om verbittering bij de Belgen te wekken en geen ruit blijft er heel, waarop een Duitse reclame staat geschilderd. "Ik ben 24 jaren in België woonachtig - zoo vertelde een Duitser - en ik moest vluchten, omdat je in België je leven niet zeker bent. Mijn vrouw en kinderen bevinden zich nog in Knocke en ik wacht hier, tot zij zullen overkomen. In Sluis ontmoette ik 80 Duitse vrouwen, die daar waren aangekomen met achterlating van alles. De meesten hadden geen geld bij zich en zelfs geen voldoende kleeren. Zoo waren er een moeder en dochter. De vader was in Brugge vastgehouden, omdat hij geen papieren bij zich had, en de echtgenoot van de dochter was gevangen gehouden, daar men hem als spion verdacht. Men had een revolver op hem gevonden. En dat was al veel! Ze hadden een restaurant in Brussel, de boel is er stuk geslagen en men had gepoogd het huis met de vrouwen te verbranden. Zij wisten te ontkomen, maar te Brugge werden zij door de burgerwacht gearresteerd en zes uur lang van het eene bureau naar het andere gedreven. Echt gedreven, want wanneer zij niet meer konden van vermoeden, werden zij met de geweerkolven vooruit gestooten. En velen meenden deze vrouwen maar te kunnen beleedigen. De grofste scheldwoorden en uitdrukkingen werden haar achterna geroepen. Zij kwamen eindelijk te Sluis aan en hadden niets meer bij zich.

730 "Een zekere heer S. uit Blankenberg, zoo vervolgde onze zegsman, zwager van den burgemeester uit Blankenberg, had men aangevallen, op den grond geworpen en

mishandeld. Hij vluchtte een huis binnen en wist zich op het dak schuil te houden. Des nachts te drie uur werd hij daar verlost door twee geestelijken, die hem met een auto over de grens brachten. "Donderdagavond was er een oploop van zeker 500 mensen voor den sigarenwinkel Capiou in Blankenberg. Een Zwitser werd door het volk half
735 dood geslagen en het was zijn geluk, dat hij zijne papieren bij zich had, en deze het volk kon toonen. "Een Belg, wiens moeder een Duitsche was, een oude vrouw, die ernstig ziek te bed lag, werd 's nachts om twee uur gewekt en door een hoop volk aangezegd, dat zijn moeder het huis uit moest... Na veel praten wist hij de menschen te bewegen heen te gaan. Ze gingen heen, maar zeiden, dat ze terug zouden komen. "Een
740 vader en moeder, wier beide zonen in het Belgische leger dienen, zijn uit het land verdreven... "Een Duitscher werd te Antwerpen als spion gearresteerd. Op de gendarmerie waren nog andere Duitschers, wien men een zak over het hoofd had geworpen, waarin twee gaten voor de oogen en een gat voor den mond waren geknipt. Op de borst droegen zij een nummer. Zoo werd er zorg gedragen, dat de eene Duitscher den
745 ander niet zou herkennen. Voor het krijgsgerecht werd deze Duitscher door twee burgerwachten herkend, die met hen in een zelfde pension waren geweest. Hij werd toen vrijgelaten. Maar de schrik en angst van dien man valt niet te beschrijven. "In Brussel gaan de boy-scouts, padvindere, van huis tot huis om te informeeren of er zich soms Duitschers bevinden.
750 "Het is vreeselijk mijnheer, zoo sprak onze Duitscher, wat wij in België hebben uitgestaan. Toen wij de Hollandsche grens zagen kwam er in ons gemoed een opeving. Holland! dat beteekende voor ons redding. Ja, in Holland zijn we overal goed ontvangen." Vervolgens spraken wij een Hollander, die eveneens België had moeten verlaten. Vrijdag nog was hij in Luik, vandaar trok hij naar Ostende en om van
755 Ostende naar Amsterdam te komen, had hij 26 uren noodig gehad. In Zeebrugge werd hij aangehouden ondanks zijne papieren als Hollander. Hij moest zich geheel ontkleeden en zich een onderzoek aan den lijve laten welgevallen. Toen hij Vlissingen bereikte, kwam er juist een schip aan met 3000 vluchtelingen uit Engeland. Hij zeide, dat zelfs genaturaliseerde Duitschers uit België moesten vluchten, en ook Hollanders daar lang
760 niet veilig waren. In het heele land was een gruwelijke Hetze tegen al wat Duitsch is of er zelfs maar op leek en de haat tegen de Hollanders was overal duidelijk merkbaar. "Het is diep treurig mijnheer, zoo zeide hij, en mijn naam kunt u er gerust noemen. Ik heet A. Mannes en heb vier jaren in België gewoond. Zelfs Hollanders zijn nu hier en daar niet meer veilig". Een ander vluchteling die wij spraken, was een
765 Hollander, die 26 jaren in België had gewoond en te Brussel een groot hotel heeft. Hij was niet door de politie het land uitgezet, maar veiligheid kon men hem niet waarborgen. Verschillende zijner auto's had hij ter beschikking gesteld van het Roode Kruis, hij meende zich aldus nog verdienstelijk te maken... totdat op straat de een of andere vagebond hem achterna riep met: Dat is een Duitscher! Een paar minuten
770 later zat hij met de boeien aan op het politiebureau. Hij vertelde, dat de toestand overal treurig was. Duitse Weinstübe, gedreven door Belgen, werden verwoest. Op de ramen kan men opschriften lezen als: "Gelieve hier niet met steenen te smijten, hier wonen Belgen" en "Geen voorwerpen tegen het huis te gooien, die niet voor mij bestemd zijn." De telefoon is voor particulieren niet meer bruikbaar, alleen voor de
775 militairen en gendarmerie... en men heeft in Brussel geen brandschellen, men is daar bij brand aangewezen om telefonisch den brandweer te waarschuwen. De magazijnen van Tietz zijn stuk geslagen en van de afdeeling ameublementen is een ambulance gemaakt. Het volk steelt wat het krijgen kan, plundert de magazijnen van Deutschland en ontziet geen levens... zoo vertelde dezen Hollander. Zijn vrouw, een Belgische, was
780 met de kinderen in Brussel gebleven en zoodra de kalmte was teruggekeerd, wilde hij teruggaan om zijne zaken te ordenen. Toen hij naar de grenzen ging, vroegen eenige Duitse dames zich onder zijn hoede te mogen stellen, totdat zij in Nederland waren. Zij durfden niet spreken, uit vrees, omdat geen Duitscher zijn leven meer zeker is... Het was een opluchting, toen de Nederlandsche grens in zicht kwam...

785

Vliegers.

Gisternacht omstreeks half een is te Hengelo op een groote hoogte een vliegmaschine waargenomen, die met zoeklichten werkten. Vermoedelijk was de vlieger verdwaald, want hij keerde onmiddellijk in Oostelijke richting terug. Gisternacht kwam om 8 uur een
790 aviateur op groote hoogte over de Belgische grens gevlogen en zette koers naar Venlo. Om 9 uur keerde hij terug, nadat hij een half uur boven de Maas had gekruist.

De toestand te Luik.

MAASTRICHT, 10 Aug. (Van onzen oorlogscorrespondent.) De opperbevelhebber der
795 stelling Luik kreeg gisteren te 10 uur bedenktijd om de vesting over te geven. De Duitschers gebruikten den Zondag om batterijen in positie te brengen tegen de forten.

Naspeuringen van Paul Theelen: 11 augustus 1914

Sinds middernacht tot heden dreunt onafgebroken het zware geschut met een snelheid van drie tot vijf schoten per minuut. De Belgen zijn genoodzaakt, hun eigen stad plat te schieten. De Duitschers drongen door tot Lanaye onder den Pietersberg, waar zij de cementfabriek dynamiteerden. Een bataljon cavalerie en artillerie rukten aan op Tongeren.

De pontonbrug bij Cannes, even bezuiden der Hollandsche grens, is versterkt met eene vaste brug. De douaniers van Lanaye zijn gevlucht. Te Eben laat de vijand alle schoorsteenen in de lucht vliegen en stelt hij geschut op. Men verwacht een veldslag. (Bovenstaand telegram is aan de militaire censuur onderworpen geweest. Red. T.), MAASTRICHT, 10 Aug. (Van onzen Maastrichtschen correspondent). Het Roode Kruis te Maastricht heeft zich in verbinding gesteld met de Belgische regeering en ontving heden volgend telegram van den Minister van Buitenlandsche Zaken: 'Remerciez tres sincerement bourgmestre de son obligeante communication.' Aangevraagd is aan de Hollandsche regeering, om met Roode Kruis-auto's de Belgische grenzen te overschrijden. De Duitschers trekken heden over de door hen geslagen bruggen over de Maas naar België. Totaal worden verpleegd in verschillende Roode Kruis-inrichtingen 120 à 130 gewonden; enkelen zijn nagenoeg hersteld. Zoo juist is bericht ontvangen, dat vier gewonde Hollandsche burgers in Visé liggen. Zij zullen gehaald worden. De Duitsche troepen blijven oprukken langs Vierlaender Blick bij Vaals naar België. MAASTRICHT, 10 Aug. (Van een bijzonderen correspondent.) Ik keer zoeven terug van een voetreis naar Visé en Luik. Gisterenmorgen werd ik voorkomend behandeld door Duitsche officieren en kreeg verlof tot Visé te gaan. Ik ben gegaan tot Luik. Visé is niet verweest en bijna ongeschonden, doch veel inwoners zijn gedood. In de dorpen om Visé zijn schrikkelijke verwoestingen aangericht en liggen honderden dooden, ook vrouwen en kinderen. Luik met de citadel zijn Donderdag en den daaropvolgenden nacht genomen, doch geen der forten is op heden nog in demacht van den vijand. De stad is betrekkelijk rustig; alles is er duur of niet te koop; groote gebouwen zijn verwoest en ook bijna geheel de 'Place des Bavières.' Er zijn gisteren nog 137 inwoners uit dorpen in den omtrek gefusilleerd, die sigaretten en drinkwaren vergiftigd hadden. De Bisschop Mgr. Rutten en andere notabelen worden gevangen gehouden. Van morgen om 5 uur begon een heftige kanonnade van de forten, die nu en dan beantwoord werd. Gisterenavond is een sterke troepenmacht in de nabijheid van de Nederlandsche grens de bergen rechts van de Maas overgetrokken in de richting van den loop van het riviertje Jeker. De Duitsche officieren zijn allen van meening, dat Heiland in oorlog is met Engeland, naar aanleiding van een ultimatum van dit laatste land met den eisch om Duitschland te bestrijden. Behalve de talrijke branden, verwoestingen en fusillades is in de omstreken van Visé ook veel geplunderd en een kerk ten Noorden van Lamey heeft men in de lucht laten vliegen. Dat nog geen der forten genomen is, zeg ik naar aanleiding van algemeene berichten in Luik, doch wat al de forten ten Noorden van Luik betreft, heb ik me onder dit opzicht persoonlijk overtuigd. In Luik verschijnen geen bladen; de kerken zijn gesloten, verschillende dorpen worden nog steeds met verbranding bedreigd; vandaar een uittocht van honderden vluchtelingen. De dorpen aan den bergrug ten Zuiden van Luik stonden van morgen, toen ik vertrek, alle in brand.

De Engelsche vloot.

MIDDELBURG, 10 Aug. (Reuter.) Een groot Engelsch eskader is hedenochtend zeer vroeg de Walchersche kust gepasseerd in noordelijke richting.

De keuze van den Zwitserschen opperbevelhebber.

BAZEL, 10 Aug. (Reuter.) De 'Secolo' van Milaan schrijft: 'De keuze van den Zwitsersche opperbevelhebber, welke keuze uitviel tegen de gekoesterde verwachtingen, bewijst duidelijk den invloed die Duitschland ontwijfelbaar uitoefende op de regeering te Bern. Alle partijen hadden de keuze goedgekeurd van den chef van den staf, Sprecher, maar onverwacht kwam de Bondsraad tusschenbeide en wist bij de partijen zijn wil door te zetten.' De 'Secolo' besluit hieruit, dat de verkiezing van Wille moet worden toegeschreven aan den invloed van den Duitschen keizer, die als Zwitschersch bevelhebber een man wilde hebben, op wien hij tegenover Frankrijk zou kunnen rekenen. De Zwitsersche pers noemt echter de beweringen van de "Secolo" verwerpelijke politieke bronnenvergiftiging. De keuze van Wille heeft, zegt zij, plaats gehad uit leuter militaire overwegingen en om zuiver zakelijke beweegredenen.

Bulgaarsch generaal in Russischen dienst.

SOFIA, 10 Aug. (Reuter). In politieke kringen wordt scherpe kritiek uitgeoefend op het besluit van generaal Radko Dimitriew, om in Russischen militairen dienst te treden. De regeering onthief den generaal naar aanleiding van dit besluit aanstonds

van zijn post als gezant te Sint Petersburg. De "Kambana" schrijft: "Dimitriew
865 gevoelde zich reeds gedurende den Balkanoorlog meer Rus en Serviër dan Bulgaar. Men
moet hem behandelen als een verrader van Bulgarije en hem niet meer over de grens
laten."

Gebrek aan leeftocht voor Servië.

870 **– Verbroedering tusschen de Albaneesche opstandelingen en de regeeringstroepen.**
WEENEN, 10 Aug. (Reuter). De "Reichspost" wijst er op, dat Servië, terwijl het in het
noorden door de Oostenrijksche legers afgesloten is van het buitenland, geen toevoer
van levensmiddelen verkrijgt uit de pas veroverde gebieden. Vooral doordat de brug
van Gewgheli verwoest is, welke de verbinding vormt met Saloniki, houdt de toevoer op
875 verzamelt zelf zijn voorraden. Vandaar dat er bij het Servische leger gebrek te
verwachten is. In Albanië hebben de opstandelingen van Schiak zich met de troepen van
den vorst verbroederd; zij zijn afgetrokken naar de Albanisch- Servische grenzen.

De Germaansche sympathieën der Turksche pers.

880 KONSTANTINOPEL, 10 Aug. (Reuter). De Turksche pers legt openlijk sympathie aan den
dag voor Oostenrijk-Hongarije en Duitschland en gaat voort tegen Engeland aanvallen
te richten wegens het in beslag nemen van Turksche dreadnoughts. Een der bladen
schrijft dat het den Muzelmannen voldoening zal verschaffen, indien het aan de
885 Duitsche vloot gelukt aan de Engelsche een gevoeligen slag toe te brengen.

Oostenrijk's oorlogsactie.

890 WEENEN, 10 Aug. (Reuter.) Eergisteren waagden 4000 Montenegrijnen een uitval tegen
den grenspost van de Oostelijke vesting Trebiwye. De verliezen der Oostenrijkers
bedroegen 1 officier en 21 man. Tweehonderd dooden bedekten aan den kant der
Montenegrijnen den grond. De kruiser "Szigetvar" verwoestte door granaatvuur het
Montenegrijnsche station voor vonkentelegrafie te Antivari. Over de geheele grens van
Oost- en Midden-Galicië deden de Russen gisterenochtend vroeg opnieuw tevergeefs
pogingen om het Oostenrijksche gebied binnen te vallen.

895 **Laatste Berichten.**

DE SCHENNIS VAN LUXEMBURG'S NEUTRALITEIT... EEN VERGISSING!

Volgens een verklaring van minister Eyschen in de Luxemburgsche Kamer heeft de
toelichting, welke de Duitschers gaven voor hun optreden, n.l. de beweerde schending
van het Luxemburgsche grondgebied door Frankrijk, de regeering evenzeer als alle
900 Luxemburgers uitermate bevreemd. De inhoud van de Duitsche proclamatie geteekend door
generaal Tulff von Tschettepe und Weidenbach, is algemeen bekend. Het stuk was gedrukt
te Koblenz en werd door een officier meegebracht om te worden verspreid in Luxemburg.
Maar plotseling werd besloten niet tot verspreiding over te gaan. Ongelukkigerwijs
had de chauffeur van de auto, waarin de proclamaties waren vervoerd, eenige
905 exemplaren verloren, met gevolg, dat de inhoud bekend werd. Hieruit en uit
verklaringen, afgelegd door den officier tegenover den minister in bijzijn van den
Duitschen gezant, blijkt, dat de Duitsche generale staf ten gevolge van onjuiste
inlichtingen de overtuiging koesterde, dat Zaterdag een detachement van 650 Fransche
wielrijders in Luxemburg was gekomen. De juistheid nu van deze laatste bewering
910 ontkende de minister met klem, terwijl hij verklaarde dat Zaterdagavond de Franschen
door het vernielen van den spoorweg bij Mont St. Martin juist elke verbinding met
Luxemburg hadden verbroken hetgeen hij toen terstond naar Berlijn heeft geseind. We
hebben derhalve het recht te verwachten, aldus minister Eyschen, dat, nu ook van
Duitsche zijde is toegegeven dat de feiten welke geleid hebben tot de
915 neutraliteitsschending, onwaar zijn gebleken de occupatie van het land slechts
tijdelijk zal zijn.

OOSTENRIJK EN DE EUROPEESCHE OORLOG.

920 Het is nog niet zeker dat de Fransche regeering den ambassadeur der Donaumonarchie
zijn paspoort heeft thuis gezonden, doch wel dat de ambassadeur Parijs en Frankrijk
heeft verlaten. Wellicht om te Weenen instructies te halen? De omstandigheid, dat
Oostenrijk ? niet in oorlog blijft beschouwen met Engeland en Frankrijk, terwijl
juist ter wille van Oostenrijk Duitschland met deze rijken den oorlog is begonnen,
925 geeft aan de Britsche en aan de Fransche pers aanleiding tot uitingen van verbazing,
tot het doen hooren van de leuze: "kiezen of deelen!", en het kan niet uitblijven of
de regeeringen te Londen en te Parijs zullen spoedig van de kanselarij op den Ball-
platz te Weenen een duidelijke en besliste verklaring verlangen omtrent hare houding.

930 Naar het Londensche blad "Central News" "uit gezaghebbende bron" verneemt, heeft Oostenrijk voor het oogenblik afgezien van zijn pogingen om in Servië binnen te dringen. Het heeft een sterke positie juist tegenover de grens ingenomen en wil daar blijikbaar een aanval der Servische troepen afwachten.

DE INVAL DER ENGELSCHEN IN DE DUITSCHE KOLONIE TOGO.

935 De bezetting van Lomes, de hoofdstad van Togo, en het binnendringen van een Engelsch expeditiekorps heeft, schrijft de officieuze "Nordd. Allgem. Zeitung" naar wij vernemen, het departement van koloniën allerminst verrast. Men kon dit verachten met het oog op de geografische ligging van het langgerekte gebied tusschen de Engelsche en Fransche kolonies. "Wij moeten ons dus een tijdelijk Engelsch bestuur in onze
940 kleine kolonies getroosten en zijn overigens overtuigd, dat onze grootere Afrikaansche kolonies, waarvan de verdediging beter is voorbereid, in het lot van Togo niet zoo gemakkelijk zullen deelen. De militaire en burgerbevolking zal zich krachtig weten te weren. Maar hoe dit ook moge loopen, over de toekomst van de
945 Europeesche kolonies wordt niet ginds, maar op de Europeesche slagvelden en in de Europeesche zeeën beslist. En deze beslissingen kunnen wij met een gerust hart afwachten."

De Frans? enden Elzas.

PARIJS, 11 Aug. (Reuter.) Een mededeeling van den minister van oorlog gedateerd 10
950 Aug. luidt aldus: "In den loop van den vorigen nacht (dus van den nacht van Zondag op Maandag, Red.) vielen een zeer talrijke Duitse legermacht, van Mülheim en Neuf-Brisach komende de Fransche voorposten aan bij Cerny en Mülhausen. De Franschen verlieten Mülhausen en verzamelden hun strijdkrachten een weinig achterwaarts, alwaar zij de aanvallende beweging van den veel sterkeren vijand tot staan brachten. De
955 voornaamste troepenaanvoer der Duitschers heeft plaats bij Metz en Thionville. Fransche aviateurs bewegen zich, terwijl gewerschoten en kanonschoten op hen gericht worden, boven het Duitse kamp. Zondag staken uhlanen, onder voorwendsel, dat burgers deel hadden genomen aan den strijd tegen een Duitse patrouille het dorp Affleville met petroleum in brand. De bevolking vluchtte naar Verdun."

960

LANDBOUW.

Tomaten.

De verzending van tomaten naar Engeland staat stil. Alleen in het Westland en te Loosduinen moeten binnen 3 maanden eenige millioenen ponden tomaten geoogst werden,
965 die thans waardeloos zijn. In Engeland wordt deze vrucht veelvuldig gebruikt en nu rijst de vraag, of zij ook in ons land niet meer in den mond kan komen. Men bereidt er van: tomatensoep, haché, tomatensla (als komkommers met azijn enz.), terwijl zij ook rauw gebruikt wordt uit de vuist of op de boterham. In het laatste geval dient de vrucht niet geheel rijp te zijn, zoodat zij nog een frisch zuren smaak heeft.
970 Deskundigen zullen misschien nog uitgebreider gebruik van deze vrucht kunnen aangeven. Als heel Nederland eenige aandacht schenkt aan de tomaten, behoeven er geen millioenen ponden van een vrucht, die een smakelijk en gezond voedsel kan geven, aan verrotting te worden prijs gegeven. "N. R. Ct." Op de veiling te Naaldwijk werd Zaterdagavond door Rotterdamsche firma's een partij van 120.000 pond tomaten gevraagd
975 tegen 3½ cd. per kilo. De tuinders, die de vracht toch moeten plukken om de struiken voor bederf te behoeden, waren genegen voor den lagen prijs te leveren. Er werden mede veel uien voor Engeland) opgekocht. "N. R. Ct."

POSTERIJEN EN TELEGRAPHIE.

980 Voor gewone telegrammen naar Turkije is alleen verstaanbare taal en alleen Turksch, Arabisch of Fransch toegelaten. Verkorte of overeengekomen adressen of ondertekeningen zin niet toegelaten. Geen kennis wordt gegeven van hef ophouden van daarmee strijdige telegrammen. Door de Compagnie Western worden geen uitgestelde of weektelegrammen meer aangenomen.
985 De censuur te Madagascar heeft vastgesteld, dat geen overeengekomen taal of cijfertelegammen meer worden aangenomen. Het Belgische hoofdbestuur meldt, dat opheffing van aanneming van regeeringstelegammen in alle talen alleen betreft Duitschland, Oostenrijk, Italië, Roemenië en Turkije.
990 Tengevolge van ophooping op de gemeenschap Rome-Zante zijn transiet-telegrammen over Italië en over den weg Zante is verzenden aan aanmerkelijke vertraging onderhevig en alleen op risico der afzenders aan te nemen. De gemeenschap tusschen Berlijn eenerzijds en St. Petersburg, Teheran en Tokio anderzijds is gestoord.

995 De Commercial Comp. deelt mede, dat aanleiding bestaat er aan te herinneren om voor verzending via Commercial slechts aan te nemen telegrammen, die volkomen voldaan hebben aan de voorwaarden, gesteld door de Britsche regeering en vermeld in de telegrafische dienstcirculaire no. 163 van 2 Augustus.
De aandacht wordt gevestigd op de kennisgevingen van de Fransche administratie van 4
1000 en 6 dezer, vooral wat Algiers, de Fransche Koloniën en protectoraten betreft. Telegrafisch verkeer tusschen Hongarije eenerzijds en Groot-Brittannië, Frankrijk, België en hunne koloniën anderzijds, is verbroken, ook in transit. België neemt geen uitgestelde telegrammen aan, ook niet in transit.

1005 **CONSULAIRE BERICHTEN.**

Bij K. B. is B. Th. Miechielsen benoemd tot consul der Ned. te Emden, buiten bezwaar van 's Lands schatkist. Het ressort van het consulaat omvat Oost-Friesland. Den heer Miechielsen kan in de Ned. taal geschreven worden.

1010 **DE OORLOG.**

De Franschen in den Elzas. — De Duitsche lezing over den strijd rondom Luik. — Een verklaring. — De Duitsche kolonie Togo bezet. — De Engelschen te Berlijn.

De algemeene toestand.

1015 Geen buitenlandsche dagbladen, geen telegrammen — alles zwijgt. Onheilspellend. Want, zoo ooit, mag men thans deze stilte beschouwen als eene die voorafgaat aan den storm. Uit de zwarte wolken, die zich boven België samepakken, zal vandaag of morgen het vreeselijke onweer losbarsten van den grooten oorlog. Daar — vermoedelijk tusschen Tongeren en Hasselt — komen tegenover elkaar te staan honderdduizenden soldaten met
1020 hun moorddadig geschut. Daar zal de eerste geweldige botsing plaats hebben tusschen de legermacht der Duitschers eenerzijds en de vereenigde strijdkrachten van Franschen, Engelschen en Belgen aan den anderen kant. De Fransche en Engelsche troepen rukken stelselmatig voort, zoo liet de Belgische regeering in haar laatste officieele mededeeling — vier dagen oud — bekend maken. Het plan van samenwerking van
1025 de beide legers teekent zich voor ons af. De omstandigheden schijnen geheel te beantwoorden aan de verwachtingen. Hoe meer de tijd voortspeedt, des te meer nadert de algemeene botsing. Vermoedelijk zullen de Duitsche legerkorpsen bij hun verderen opmarsch Luik links laten liggen en de Maas oversteken bij Visé, alsmede tusschen Luik en Hoei. De vraag is of het hun gelukken zal het Belgische veldleger aan te
1030 tasten, vooraleer de vereeniging daarvan met de Fransch-Britsche legermacht heeft plaats gehad.

Van het overige gedeelte van het oorlogsterrein — de Duitsch-Russische en Oostenrijksch-Russische grens — is het nieuws schaarsch, vermoedelijk vanwege de ontzaglijke omvangrijkheid der mobilisatie, waarmede ook thans nog wel een paar weken
1035 in het geheel gemoeid zullen zijn. Want hoe groot ook de capaciteit en der Duitsche sporen en der Fransche spoorwegen moge zijn, nooit zullen zij in staat zijn in zóó korten tijd op de verschillende oorlogsterreinen een half millioen strijders bijeen te brengen, nog geheel daargelaten de kolossale moeilijkheden die aanvoer van levensmiddelen en verpleging met zich brengen. De eerste groote veldslagen in 1870
1040 die rondom Metz bij Noisseville, Mars la Tour en Gravelotte-Saint Privat geleverd werden, hadden eerst plaats op den 14, 16 en 18 Augustus. En de mobilisatie was afgekondigd den 15den Juli daaraan voorafgaande. Ook van den Oceaan geen nieuws, dan alleen dat de gisteren te Amsterdam aangekomen "Tubantia" van de Koninklijke
1045 Hollandsche Lloyd Zondagnamiddag in volle zee een Engelsch eskader ontmoette, bestaande uit 1 slagschip en ongeveer 20 kruisers en koers zettende in Noordelijke richting. Omtrent de bewegingen der Duitsche en Fransche vlootmachten niet het minste bericht.

De Franschen in den Elzas.

1050 Over de bezetting Altkirch en Mülhausen door de Franschen meldt een Fransch regeeringsbericht, dat de aanval op deze plaatsen werd uitgevoerd met een prachtig "élan". De stad Altkirch was krachtig versterkt en bezet door een Duitsche brigade. Na een zeer hevig gevecht vermeesterde een infanterie-regiment de Duitsche
1055 verschansingen in een verwoede charge. Een regiment dragonders vervolgde de Duitschers in de richting van Walheim, Tagolsheim, Illfurth, dreef hen erg in 't nauw en bracht hun belangrijke verliezen toe. Te Altkirch werden de Fransche troepen ontvangen met onbeschrijfelijke geestdrift. Luide kreten van vreugde weerklonken; grijsaards, vrouwen en kinderen omhelsden de soldaten. De grenspalen werden in triomf
1060 rondgedragen. De ontroering was onbeschrijfelijk; de Fransche soldaten knielden en kusten den heroverden grond. Op hun tocht naar Mülhausen kwamen — te Brunstadt — de

Elzassers met stormachtige vreugde-betuigingen het Fransche vaandel tegemoet. Men vormde een langen stoet en juichte de soldaten toe. Door generaal Joffre werd in den Elzas een proclamatie verspreid van den volgenden inhoud: "Kinderen van den Elzas! Na vier-en-veertig jaren van smartelijk wachten, betreden de Fransche soldaten opnieuw den grond van uw edel land. Het zijn de eerste arbeiders van het groote werk der 1065
wraak. Voor hen welk een ontroering en welk een trots! Om dat werk te voltooien zijn zij bereid hun leven te offeren. De geheele Fransche natie vuurt hen aan en in de plooiën hunner vaandels zijn de magische woorden geschreven: "Recht en vrijheid". Leve de Elzas, leve Frankrijk!"

De Fransche regeering verzekert, dat de Elzassers deze proclamatie met geestdrift lezen. De bezetting van Mülhausen geeft aan den Franschen minister van Oorlog Messimy "de vaste overtuiging, dat de verdere veldtocht den Franschen successen zal brengen, uit krijgskundig oogpunt belangrijker dan het thans behaalde resultaat." Maar dit 1070
krachtig begin van den veldtocht en de schitterende wijze, waarop gij in den Elzas den aanval hebt ondernomen, schrijft de minister aan generaal Joffre, geven ons een grooten moreelen steun. Ik acht mij zeer gelukkig, U namens de regeering de uitdrukking van haar groote dankbaarheid te kunnen overbrengen". De Fransche regeering schijnt erachter te zijn gekomen, dat Oostenrijk troepen heeft gezonden om in den Elzas te vechten. Zij heeft althans omtrent het uitzenden van een strijdmacht 1075
daarheen de regeering te Weenen om explicatie gevraagd, deze blijkbaar niet ontvangen – ofwel een verklaring in onbevredigenden zin – met het gevolg dat de gezant der Donaumonarchie zijn passen heeft gekregen. Het Fransche bericht over de bezetting van de Vogezen-passen die naar de stad Colmar leiden, is gevolgd door een ander uit Berlijn, waarin wordt medegedeeld dat de in den Boven-Elzas doorgedrongen Fransche troepen gisteren uit hun versterkte positie ten Westen van Mülhausen in zuidelijke 1080
richting werden teruggedreven.

De verliezen der Duitschers waren gering, die der Franschen zeer groot. Volgens de Fransche lezing is, wat die verliezen betreft, natuurlijk precies het tegenovergestelde het geval! En zoo krijgt men bij het lezen van allerlei berichten en telegrammen, óók zelfs zoogenaamd officieele, telkens een schok van meeningen, 1085
waaruit vermoedelijk op den duur de historische waarheid wel zal te voorschijn springen, doch die voorloopig niet veel meer veroorzaakt dan verwarrende onzekerheid. Zóó bijv. wanneer men de beoordeelingen – van Duitsche zijde eenerzijds, van den Franschen en den Belgischen kant anderzijds – over de positie van en de strategische beteekenis van de rondom deze vesting verrichte bloedige wapenfeiten met elkaar 1090
vergelijkt. De Belgische bladen hechten aan de bezetting van Luik geen groote beteekenis. Zooals te verwachten was, schrijft de "Indép. Belge", is Luik ingesloten, maar alle forten zijn in onze handen, en het blijkt zelfs niet, dat er in de stad een belangrijke bezetting ligt. De actie der Duitschers tegen onze forten schijnt van 1095
weinig gewicht, het bombardement heeft slechts bij lange tusschenpoozen plaats. De forten verkeerden in gunstigen toestand en hebben alles wat noodig is, levensmiddelen, munitie etc. Hetzelfde blad meldt dat, volgens de officieele opgave, het getal bij Luik krijgsgevangen genomen Duitschers 8000 bedraagt, en een bijzondere correspondent van het blad verzekert, dat het 89e Duitsche grenadier-regiment, waarvan koning 1100
Albert eere-kolonel is, en dat het eerst het Belgische gebied binnenkwam en met de Belgische vlag in het vuur ging, niet minder dan 2000 man verloor. Doch nu

de Duitsche lezing over den strijd rondom Luik!

Och, zegt de Duitsche "General Quartiermeister" von Stein in een officieele mededeeling, ons volk is ongerust geworden door berichten van Fransche zijde; er 1110
zouden voor Luik twintigduizend Duitschers zijn gevallen en de stad zou nog niet in ons bezit zijn. Door het theater-effect van het verleenen van het Legioen van Eer aan Luik is getracht deze beweringen waarschijnlijk te maken. Het Duitsche volk kan echter ervan overtuigd zijn, dat wij noch tegenspoed zullen verzwijgen noch successen overdrijven; wij zullen de waarheid zeggen in het volle vertrouwen dat het volk meer 1115
geloof zal schenken aan ons dan aan onze vijanden, die hun positie gaarne zoo gunstig mogelijk aan de wereld willen voorstellen... "Vier dagen geleden," gaat hij dan voort, "hadden wij bij Luik nog maar een zwakke legermacht, want een zoo stoutmoedig plan als de verovering dezer vesting mag niet te voren door samentrekking van groote 1120
overbodige troepenmassa's worden verraden. Dat wij toch het beoogde doel bereikten, is te danken aan de goede voorbereiding, aan de dapperheid onzer troepen, aan de krachtige leiding en aan de hulp van God. "De moed van den vijand was spoedig gebroken en zijn troepen hielden zich slecht (een fonkel nieuwe mededeeling! Red.) De moeilijkheden voor ons lagen in de zeer ongunstige gesteldheid van het berg- en 1125
boschland en in het valsche optreden der bevolking, die deelnam aan den strijd; zelfs vrouwen vochten mee. Uit natuurlijke hinderlagen en bosschen werd op ons gevraagd ook

op artsen, die de verwonden behandelden en op de verwonden zelf.
Het waren moeilijke en verbitterde gevechten. Geheele plaatsen moesten verwoest worden om den tegenstand te breken, doch ten slotte drongen onze dappere troepen door
1130 den fortengordel en namen bezit van de stad. (De moed van den vijand was dus niet "spoedig gebroken" en zijn troepen hielden zich blijkbaar niet zoo "slecht"! Red.)
Het is juist, dat een deel der forten nog stand hield, maar wij vuurden niet meer. Zijne Majesteit wilde het bloed onzer soldaten niet door de bestorming der forten
1135 nutteloos verspillen, zij waren ons bij onze plannen geen belemmering meer; men kon wachten tot de zware artillerie was aangekomen om dan zonder opoffering van één man de forten het een na het ander, plat te schieten, zoo althans de bezettingen zich niet reeds eerder zouden hebben overgegeven. "Over dit alles echter mocht een zijn plicht beseffend legerbestuur geen woord openbaren, vóórdat zoo sterke legermachten op Luik waren samengetrokken, dat zelfs de duivel het ons niet meer kan ontnemen. In
1140 deze positie zijn wij nu. Voor zoover wij thans kunnen beoordeelen, beschikten de Belgen over meer troepen tot verdediging der vesting dan wij hadden voor den stormloop." Zooals men ziet: deze verklaring klopt allerminst met hetgeen de oorlogscorrespondenten en ooggetuigen omtrent de verliezen aan Duitsche zijde geleden en de heldhaftige verdediging der Belgen eenstemmig mededeelen. Doch de "General
1145 Quartiermeister" hat's gesagt – Schluss!...

Een verklaring.

Burgemeester Jan de Vos, van Antwerpen, die, dezer dagen in een proclamatie zijn medeburgers tot kalmte opwekkende, hun juist den schrik om het hart joeg door de
1150 onjuiste mededeeling dat de Duitschers Hollandsch Limburg hadden bezet, welke proclamatie misschien niet zonder invloed is geweest op den anti-Hollandschen geest, die zich onder de Belgische bevolking heeft geopenbaard, heeft zich daarna genoopt gezien – niet zijn mededeeling over de bezetting van Hollandsch Limburg formeel in te trekken, doch – de misleide openbare meening beter voor te lichten en te stemmen. "Er
1155 worden" zegt hij in de bedoelde proclamatie, gedateerd van den 7en Augustus, "valsche geruchten verspreid nopens de houding van een naburige en bevriende natie, die vanwege haren toestand gehouden is tot onzijdigheid, maar die, in de zittingen van haar parlement en in de organen die hare openbare meening uitdrukken, de meest oprechte betuigingen van sympathie tot België richt. Ik kan mijne medeburgers niet
1160 genoeg aanraden zich voor dergelijke betoogingen ten opzichte van bedoeld land te onthouden, ten einde onze betrekkingen van goede gebuurschap niet te schaden en geene verwickelingen te veroorzaken die, vooral in deze omstandigheden hoogst betreurenswaardig zouden zijn, des te meer daar op dit oogenblik de gedwongen Belgische uitwijkelingen er een onderkomen vinden en de Hollandsche bladen in hunne
1165 kolommen inschrijvingen openen tot steun der familiën onzer gekwetsten". Dit is ten minste iets! De

telegrammenwisseling tusschen koning Albert en president Poincaré

houdt aan. De Belgische koning heeft den president zijn telegrafischen dank betuigd
1170 voor de haast, waarmede Frankrijk, "de beschermer van België's onafhankelijkheid" en van zijn neutraliteit, gehoor gevend aan België's roep, dit land te hulp is gesnel, "om de legers, die ten spijt der tractaten, een inval hebben gedaan op den Belgischen grond, terug te drijven". Waarop Poincaré antwoordde, dat "de Fransche troepen zich
1175 trotsch erop gevoelen, dat zij het dappere Belgische leger bij de verdediging van den overweldigden grond en den roemrijken strijd voor de onafhankelijkheid kunnen steunen". Ook de Russische Doema heeft de Belgische regeering met de heldhaftige houding der troepen bij Luik gelukgewenscht, en de Fransche vrouwen zullen voor den buitengewonen dienst, dien het Belgische leger aan de Fransche mobilisatie en den geregelden opmarsch der Fransche strijdmacht beweest, haren dank en hulde betuigen
1180 door aan koningin Elisabeth een in Belgische kleuren geborduurd standaard aan te bieden!

Een officieele Deutsche mededeeling.

In geheel Deutschland, zoo wordt van regeeringswege te Berlijn gemeld, is de
1185 geestdrift en offervaardigheid algemeen. De aandrang van vrijwilligers om onder de wapenen te komen is zoo groot, dat wegens overcompleteet der aanvullingstroepenafdeelingen geen vrijwilligers meer kunnen worden aangenomen, gelijk ambtelijk is bekend gemaakt. Voor de ziekenverpleging is reeds een som van vier millioen mark vrijwillig bijeengebracht. De geest der Deutsche troepen is
1190 voortreffelijk. De mobilisatie van het leger is zonder eenige storing verlopen. De opmarsen-transporten zijn in vollen gang. Het feit dat de Fransche en de Engelsche troepen op de Goudkust van Afrika

de Duitse kolonie Togo bezet

1195 hebben (een stuk gebied dat geheel onverdedigd was), doet den Berlijnschen "Lokal
Anzeiger" opmerken: "Het is kenschetsend voor het verschil tusschen Duitschers en
Engelschen, dat het eerste wapenfeit van Engeland is het binnentrekken in een
onverdedigde plaats in een afgelegen kolonie, terwijl onze matrozen op een
1200 handelsvaartuig offensief optraden in de krachtig verdedigde Londensche haven."
Vermoedelijk zullen nu ook de verdere Duitsch-Afrikaansche koloniale bezittingen
eraan moeten gelooven!

De Engelschen te Berlijn.

1205 Over de positie der Engelschen te Berlijn na het uitbreken van den oorlog verhaalt de
correspondent der "Westminster Gazette" een en ander aan zijn blad. Volgens hem werd
onmiddellijk na de oorlogsverklaring de Britsche ambassade op de "Pariser Platz"
belegerd door een groote volksmenigte, die de ruiten ingooide. Bescherming van de
politie ontbrak. Hij vond het gebouw geheel in de positie van een belegerd fort. De
1210 volksmenigte scheen tot een bestorming te willen overgaan. Een automobiel met twee
personen, die de ambassade verliet, werd lastig gevallen door een dozijn betoegers,
die er met stokken op los sloegen. De politie liet de menschen begaan; er waren in de
straat slechts drie bereden agenten, die druk voor het gebouw heen en weer reden om
een doorgang voor het publiek vrij te houden, maar zich niet bemoeiden met hetgeen de
volksmenigte deed. Een twintigtal jonge kerels, de leiders der bende, klonnen op
1215 elkaars schouders en konden zoodoende tot de vensters van de eerste verdieping
reiken, waarvan zij de ruiten insloegen. Later werd met zware steenen naar het gebouw
geworpen en steeds jowde en hilde de menigte en dreigde met stokken. Er was een
zeker systeem in den aanval, want op twee na werden alle ruiten stukgeslagen. Toen om
1220 elf uur een Spaansche diplomaat het gebouw verliet, werd hij voor den Engelschen
gezant, Sir Edward Goschen, aangezien en het volk nam zulk een dreigende houding
tegen hem aan, dat hij vluchtte in het nabijgelegene "Hotel Adlon", welk gebouw toen
terstond door de bende werd omsingeld. Het rumoer duurde tot één uur 's morgens.
Den volgenden dag werd de ambassade zorgvuldig door politie bewaakt, maar er waren
1225 nog steeds gevaarlijke volksverzamelingen en menige Engelschman, die zich naar het
gebouw begaf, werd bedreigd. Tot op den dag, dat Sir Edward Goschen zijn paspoorten
vroeg, werden de Engelschen zeer beleefd behandeld, maar toen is de toestand
plotseling volkomen veranderd. De politie begon invallen te doen in huizen, door
Engelschen bewoond; op straat werden zij gearresteerd en meegevoerd naar het
1230 hoofdbureau op den "Alexanderplatz", waar ze werden gefouilleerd en voor een deel
onder bewaking werden gehouden. Door tusschenkomst van den gezant der Vereenigde
Staten werd van de meeste Engelschen de vrijlating verkregen. Niettemin werden er
toch ongeveer veertig naar de citadel in Spandau gebracht. Naar de correspondent bij
geruchte vernam, zou men hen gebruiken als arbeidskrachten bij den oogst. Toen hij
1235 voor 't laatst den Amerikaanschen gezant sprak, beloofde deze hem zoo spoedig
mogelijk voor hun vrijlating te zullen zorgen.

ALLERLEI OORLOGSBERICHTEN.

De Brusselsche "Soir" meldt dat Zondagavond te Tongeren een troep Lauenburgsche
ulanen aankwam. De commandant drong met de sabel in de hand het raadhuis binnen en
1240 eischte, dat de Belgische vlag van het raadhuis en de kerk weggenomen zou worden,
waarop de burgemeester verklaarde, dat hij alleen bevelen had te ontvangen van den
koning der Belgen. De commandant ging daarop heen. Vervolgens kwam een ander officier
met ulanen en nam 7600 frcs. mede uit de gemeentekas en 10.000 van het postkantoor.
Daarop werd voor 1200 frcs. levensmiddelen voor den troep gekocht, daar de soldaten
1245 uitgeput waren van den honger.
Door den eigenaar van de bekende Creusot-fabriek, den heer Schneider, zijn aan de
Fransche regeering 26 volledig uitgeruste batterijen, die voor een vreemde mogendheid
waren vervaardigd, aangeboden, benevens de diensten van ervaren kanonniërs. De
kanonnen hebben een waarde van ruim 7 millioen gulden.
1250 De bekende oorlogscorrespondent van "Daily Telegraph" Dillon verhaalt in dat blad een
en ander over den toestand waarin zich, na de invasie der Duitschers, het
groothertogdom Luxemburg bevindt. Op Zondagochtend 2 Augustus, zegt hij, kwam de
bevolking van Luxemburg bij haar ontwaken tot de ontdekking, dat alle verkeerswegen
zich in Duitse handen bevonden. Overal waren afdeelingen Duitse soldaten
1255 gestationneerd. Doch wat bij de eenvoudige burgerij de meeste verwondering baarde,
was, dat de afdeelingen werden geleid door geëmployeerden van handels- en
nijverheidsfirma's, gevestigd in Luxemburg, die twee dagen tevoren nog gewoon op hun
kantoren zaten. In militair tenue voerden ze thans Duitse troepen aan en leidden

1260 hen door de straten naar plaatsen waar onderzoekingen vielen in te stellen of
arrestaties waren te doen, en lieten de Duitschers aldus profiteeren van hun
1265 bewonderenswaardige kennis van stad en bevolking. En dit deden zij met opmerkelijk
resultaat: zij wezen een 200-tal Elzassers aan, die niet gediend hadden in het
Duitsche leger en die er natuurlijk op rekenden een veilige toevlucht te vinden in
het onzijdige Luxemburg. Deze ongelukkigen werden uit hun slaap gewekt en
weggesleept. Hun smeeken om een menschaardige behandeling werd beantwoord met geweld
en bedreigingen.

De Duitsche majoor, die het eerst de Adolf-brug overkwam, vond zijn weg versperd door
minister Eyschen, die ter plaatse aangekomen in een auto, de kar dwars over de brug
zette en een afschrift van het Berlijnsche verdrag aan den Duitschen officier liet
1270 zien. Deze merkte op: "Ik ben er mee bekend, doch heb orders, die ik moet uitvoeren."
Onmiddellijk daarna kwam de Groothertogin Marie Adelaide in een auto aanrijden, welke
zij eveneens dwars over de brug liet zetten, met de opmerking dat de neutraliteit van
Luxemburg behoorde te worden geëerbiedigd en dat zij aan den Keizer zou
1275 telegrafeeren, waarop de majoor hoffelijk antwoordde: "U deed beter met kalm naar
huis te gaan". Luidt het Engelsche spreekwoord niet: "My house is my castle"? De
Luxemburgers met de Groothertogin aan het hoofd wonen niet alleen in hun eigen land
niet meer als in een kasteel, doch zelfs niet als in een eigen kaartenhuis. Hun huis
is eens anders huis geworden, waar zij niet anders te doen hebben dan te gehoorzamen
en te zwijgen.

1280 **De Antwerpenaars hebben uit erkentelijkheid jegens generaal Leman,**
den bevelvoerder der Belgische troepen bij de verdediging van Luik, de Albert von
Barystraat herdoopt in generaal Lemanstraat.

1285 **GEMENGDE BERICHTEN.**

De populariteit van koning Albert.

De "Patriote" schrijft:

"Wij vervullen een patriottischen plicht, door te zeggen, en te herhalen: Sedert den
aanvang der vijandelikheden heeft de koning een onvermoeibare toewijding getoond.
1290 Voortdurend heeft hij de linies der voorposten bezocht, waar hij geestdriftig door de
dappere manschappen, die hem verafgoden, werd toegejuicht. Hij wil zelfs niet, dat
men hem groet: hij stijgt eenvoudig uit zijn auto. treedt glimlachend met
uitgestrekte hand op de soldaten toe, om met hen als kameraden te praten. Het woord
is van hem: "Wij zijn kameraden – zeide de koning – wij moeten allen elkaar helpen en
1295 de hand drukken!" En zich wendend tot een soldaat, die een enveloppe in de hand
houdt: "Hebt ge aan uw ouders geschreven? Geef mij dien brief, ik zal mij er mede
belasten..." Ook belast hij zich met de pakketten brieven in het hoofdkwartier.
Maar men moet onze soldaten hooren! Nauwelijks is de koning weer in zijn auto
gestegen of de vreugde en geestdrift onder de manschappen breekt los: "Hebt ge hem
1300 gezien, de koning? Hij is verbazend hè, onze Albert!!"
Ja, zeker! Hij is verbazend en hij wordt aanbeden door al onze soldaten, voor wie
hij een "kameraad" is vol toewijding! En geëerbiedigd chef! Een generaal, die
gehoorzaamd wordt tot in den dood!..."

1305 **Walen en Vlamingen.**

Het Leuvensche weekblad "Hooger Leven" schrijft:

"De Walen zullen nu van dichtbij de Vlamingen aan 't werk hebben gezien en wellicht
zullen ze beter begrijpen, hoe die hunne waardeering verdienen. Nooit hebben wij,
Vlamingen, iets anders gevraagd dan ons als Vlamingen vrij te kunnen ontwikkelen op
1310 alle gebied; geen voorrechten willen wij genieten, gelijkheid eischen we, niet meer.
We kunnen geheel en gansch instemmen met dezen zin van "La Lutte Wallonne":
Allereerst moet België zijn zelfstandig bestaan handhaven. Daarna kunnen Walen en
Vlamingen onderling het vraagstuk regelen, welke plaats hun toehoort.

1315 **Geen Duitse Katholiekendag in Augustus.**

Het centraal bestuur van den Duitschen Katholiekendag – die, naar men weet, in deze
dagen gehouden zou werden te Münster – heeft besloten dit jaar de
'Generalversammlung' te laten vervallen ofwel, indien de tijd van vrede spoedig mocht
1320 terugkeeren, haar uit te stellen tot in het late najaar.

De stemming te Berlijn.

Er wordt te Berlijn een groote offervaardigheid in alle kringen der bevolking aan den
dag gelegd. Gouden trouwringen, zilveren sieraden worden geofferd. Jonge meisjes en
kinderen geven hun spaarbankboekjes en spaarpotten; arbeiders houden inzamelingen van

1325 geld in de werkplaatsen.

BINNENLAND.

Amsterdam, 11 Augustus.

OPROEP AAN HET NEDERLANDSCHE VOLK.

- 1330 "De berichten, welke tot mij komen omtrent de stoornis of stilstand in bedrijven of gebrek, ontstaan tengevolge van den oorlog en het ten onzent bestaande oorlogsgevaar, doch bovenal de kommer en bezorgdheid, welke mij allerwegen tegemoet treden waar ik mij beweeg te midden van mijn volk, vervullen mij met groote deernis voor de velen, die in zoo benarde omstandigheden verkeeren. "Het is daarom dat ik een beroep doe op
- 1335 al mijne landgenooten, die tot helpen in staat zijn, teneinde met mij eendrachtig de handen ineen te slaan om plannen te beramen en uit te voeren, opdat aan den nood der tijden zooveel in ons vermogen ligt het hoofd worde geboden. Daarbij heb ik gemeend in de eerste plaats de medewerking te moeten inroepen van den Werkloosheidsraad, van de Algemeene Armen-Commissie, van den Nationalen Vrouwenraad, van den Tuinbouwraad,
- 1340 van het Landbouw-Comité, van de Maatschappij van Nijverheid, om met de plaatselijke comités, welke zich te Amsterdam, Rotterdam, 's Gravenhage, Utrecht gevormd hebben en, naar ik hoop, in andere plaatsen nog gevormd zullen worden, in overleg te willen treden. Doch ik wil uitdrukkelijk verklaren, dat iedere vereeniging, die tot hetzelfde doel wenscht samen te werken, met instemming zal worden begroet en dat ik
- 1345 dus door den oproep tot deze vergadering geenerlei voorkeur heb willen toonen voor enkele comités, met achterstelling van andere. Met groote waardeering heb ik kennis genomen van de alom werkzame hulpvaardigheid. "Zoo vertrouw ik, dat het hier te stichten comité het middelpunt zal vormen van de pogingen, die alle dagen gedaan worden tot leniging van den nood en dat wij allen eenmaal de blijde voldoening zullen
- 1350 smaken, dat menig bezorgd hart ruimer zal kunnen kloppen. "Den Minister van Landbouw, Handel en Nijverheid mijn oprechte dank om zijn beleidverklaring de leiding van deze vergadering op zich te nemen. "Ik verzoek U thans, onder voorzitterschap van den Minister van Landbouw, Handel en Nijverheid Uwe beraadslagingen aan te vangen en vertrouwd dat Gij met den Minister een kern-comité
- 1355 zult vormen". Met een toespraak in bovengemelde bewoordingen leidde H. M. de Koningin, gistermiddag te 3 uur, in de Trèves-zaal te 's-Gravenhage, de bijeenkomst in. Samengeroeven op initiatief van H. M. de Koningin, met het doel eenheid te brengen in de pogingen tot leniging van den nood onder de tegenwoordige omstandigheden. Aan deze vergadering, geleid door Minister Treub, namen deel de leden
- 1360 van den Werkloosheidsraad, de bestuursleden van den Nationalen Vrouwenraad, de leden der Algemeene Armencommissie, de Voorzitter en de Secretaris van den Tuinbouwraad, het Nederl. Landbouw-Comité, de Maatschappij van Nijverheid, de plaatselijke steuncomité's in Amsterdam, Rotterdam, Den Haag en Utrecht. Daarbij waren ook tegenwoordig de directeur-generaal van Landbouw, de heer van Hoek, van den arbeid, de
- 1365 heer van IJsselstein, de hoofdinspecteur der visscherijen, de heer Bottemanne. Nadat H. M. bovengemelden oproep had uitgesproken, hield de heer Treub, Minister van Landbouw, Handel en Nijverheid de volgende rede. Majesteit,
- 1370 Gaarne aanvaard ik de leiding dezer bijeenkomst door u aan mijne handen toevertrouwd. De tijden zijn hoogst onrustig. Ook al zucht ons volk niet onder de rechtstreeksche verschrikkingen van den oorlog en al mogen wij hopen dat die rechtstreeksche verschrikkingen aan ons zullen voorbijgaan, toch is de toestand zorgvol, ook voor Nederland.
- 1375 In het moderne economisch leven vervult het internationaal verkeer zulk een overwegende rol, dat de plotselinge stilstand van dat verkeer alle lagen des volks voor moeilijkheden plaatst, waarvan zij zich nog geen juiste voorstelling kunnen maken. Hen, die moeten leven van de opbrengst van hun arbeid, stelt die plotselinge stilstand voor het bange vooruitzicht in ongekend groote en met den dag toenemende aantallen hun eenige bron van inkomst te zien opdrogen.
- 1380 Het economisch leven is als het ware met één slag uit zijn voegen gerukt. Voor maar al te velen onzer medeburgers beteekent dit: gevaar voor honger. Van verschillende kanten is gevoeld, dat men tegenover een zóó dreigend en zóó ernstig gevaar niet mocht blijven stilzitten. Vandaar de oprichting van steuncomité's in eenige groote steden, vandaar ook plannen van verschillenden aard tot leniging van
- 1385 nood in bepaalde gevallen of voor bepaalde kringen der bevolking. Uwe Majesteit, die dezer dagen meer dan ooit met Haar Volk medeleeft en een open oog heeft voor de gevaren, die het niet alleen van buiten af bedreigen, heeft gevoeld, dat, indien er niet spoedig eenheid kwam in die pogingen tot voorkoming of tot leniging van nood, vernippering van krachten daarvan het onvermijdelijke gevolg zou zijn en dat
- 1390 dientengevolge zij die bedreigd worden niet half zoo goed zouden warden geholpen, als

het geval zal zijn bij onderlinge samenwerking tusschen alle Comités en vereenigingen, die zich opmaken om van Nederland het komend gevaar af te wenden. Ik stel er tevens prijs op te verklaren, dat dit ??iste inzicht in hetgeen thans noodig is niet van buiten af tot Uwe Majesteit is gekomen, maar dat het een uiting is van wat er thans omgaat in Uw eigen hart en in Uw eigen hoofd. De gedachte van deze bijeenkomst en de daad, daaraan door Uw tegenwoordigheid en door Uw woord wijding te geven, zijn uitsluitend van Uwe Majesteit afkomstig. Het volk heeft recht dat te weten en Gij hebt recht, dat Uw volk het wete, al zoudt Gij mij niet veroorloofd hebben het hier openlijk te zeggen, indien ik U vooraf toestemming daarvoor gevraagd had. Zeker zou ik het niet gewaagd hebben, hier een mededeeling te doen, die door Uwe Majesteit niet is gewild, indien ik niet besepte dat de wetenschap bij heel het volk, dat het werk, hetwelk wij staan te beginnen, te danken is aan Uw eigen, persoonlijk initiatief, in hooge mate moet ten goede komen aan het door U beoogde doel, en indien ik niet mocht vertrouwen daarin bij Uwe Majesteit zelve verontschuldiging te vinden. Het werk, dat ons te doen staat, is zwaar en alleen door vereende krachten, door de nauwste samenwerking zal het kunnen gelukken de taak, die vervuld moet worden, zóó te vervullen als de omstandigheden het vereischen. Tijd van voorbereiding is er niet; er moet gehandeld worden zonder verwijl. Maar het dringende der behoeften, het onafwijsbare van een eisch tot tegemoetkoming daarin doet bij ieder onzer de hersens sneller werken en staalt bij ons allen den wil en de kracht onverwijld ten uitvoer te brengen wat snelle en uiterste overweging als noodig heeft aangewezen. Bij het werk, dat onze krachten vraagt, vinden wij wel aansluiting bij maatschappelijk werk, dat ook in normale tijden geschiedt, maar toch is er een fundamenteel verschil tusschen dat normale maatschappelijk werk, inzonderheid tusschen de armenzorg, en hetgeen thans van ons gevraagd wordt. Armenzorg en ander maatschappelijk werk gaan er van uit, dat in onze hedendaagsche maatschappij alle goederen gewaardeerd worden naar hun handelswaarde. Voor een groot deel der goederen geldt dit ook thans nog, zelfs onder de zeer buitengewone omstandigheden, waaronder wij verkeerden. Maar voor een aantal goederen, inzonderheid voor levensmiddelen, komt onder den drang der omstandigheden een andere maatstaf naar voren; voor de levensmiddelen wordt thans de direkte gebruikswaarde hoofdzaak en dit te meer, nu ook Regeering en wetgever gedwongen zijn door hunne maatregelen ertoe bij te dragen, dat de gewone regelen van het handelsverkeer op verschillende punten buiten werking worden gesteld of in abnormale banen worden geleid. Voor levensmiddelen is het thans niet de vraag of zij verkoopbaar, maar of zij eetbaar zijn. Dit is geen theoretische beschouwing, voor theoretische beschouwingen heeft thans niemand onzer tijd. Het is de aanwijzing van een der grondslagen, waarop ons werk moet rusten. Terwijl in normale tijden de armenzorg voor een groot deel kan volstaan met giften in geld, zal thans het steunen in geld wel niet ter zijde gesteld behoeven te worden, maar zal toch veel meer dan in gewone omstandigheden de steun in beschikbaarstelling van levensmiddelen moeten bestaan. Daarbij komt, dat nu met toevoer van buiten af plotseling niet meer in beteekenende mate gerekend mag worden, een eerste plicht is er nauwlettend op toe te zien, dat van wat er eetbaar is in Nederland, niets te loor gaat, onverschillig of het verkoopbaar is of niet. Indien niet snel en krachtig wordt ingegrepen, verrotten en bederven verschillende tuinbouwproducten, omdat zij als handelswaar het plukloon niet waard zijn; weet men met sommige producten van de visscherij geen raad, omdat men er geen koopers voor vinden kan; dreigen fabrieken van levensmiddelen, die in den regel voor export werken en wier product thans voor binnenlandsch verbruik hoogst welkom, zoo niet onmisbaar kan zijn, ik noem slechts onze cacao-fabrieken, te worden stopgezet. Dat alles moet verhinderd worden. Op de voorkoming daarvan moet de organisatie, die wij staan in het leven te roepen, in de eerste plaats bedacht zijn. Voorts moeten degenen, die steun behoeven, worden doordrongen van het besef dat hun voedsel thans vaak van anderen aard zal moeten zijn, dan dat waaraan zij gewend zijn. De aardappel zal soms vervangen moeten worden door de eene of andere groente, het brood zal bij sommige maaltijden plaats hebben te maken voor rijstepap enz. Men zal thans het volk moeten doen beseffen, dat het niet meer kan aankomen op wat men graag lust, maar alleen en uitsluitend op wat men krijgen kan en welke waarde het als voedsel heeft. Daartoe kunnen vooral de ontwikkelde vrouwen in Nederland veel bijdragen. Landbouw-comité, Tuinbouwraad en Maatschappij van Nijverheid zullen in het op te richten comité de rol hebben te vervullen van fourageurs. Zij zullen het comité hebben in te lichten waar en hoe land- en tuinbouwproducten, alsmede artikelen van de voedingsnijverheid, die niet of nauwelijks verkoopbaar zijn, verkregen kunnen worden en welke prijzen men ervoor kan besteden, eenerzijds zonder de te vormen kas te spoedig uit te putten en anderzijds zonder nieuwe slachtoffers te maken door hen, die

Naspeuringen van Paul Theelen: 11 augustus 1914

deze producten voortbrengen, zelfs niet een bescheiden belooning te geven voor hun voortbrengingsmoeite. Op hen rust dat deel der intendance, die wij gaan inrichten dat de noodige levensmiddelen beschikbaar stelt.

1460 Voor de verdeeling van de bijeengebrachte producten, alsook voor den steun in geld, daar waar met deze kan worden volstaan, zal op de andere organisaties, welke door Uwe Majesteit tot deze bijeenkomst werden opgeroepen, een beroep worden gedaan.

1465 Dat hierbij de armeninstellingen mede kunnen doen, door met hare ervaring en hare organisatie ten dienste te staan, spreekt wel van zelf. Vandaar de uitnoodiging van de Algemeene Armencommissie, die als het ware de vertegenwoordigster is van het gansche Nederlandsche Armwezen.

1470 De nog zoo jonge Werkloosheidsraad, die werd ingericht op voorkoming en leniging van nood door werkloosheid, heeft zelf nog wel geen ervaring, maar het feit, dat deze instelling na nauwgezette studie speciaal met dat doel werd georganiseerd, mag doen vermoeden dat ook zij goede diensten zal kunnen bewijzen.

1475 Vooral is dit het geval, omdat zij in verschillende opzichten nauwe aanraking heeft met den werkenden en omdat de vakbonden van verschillende politieke en godsdienstige kleur in den Werkloosheidsraad vertegenwoordigd zijn, zoodat het comité door de medewerking van dit college tevens heeft de raad en de daad, werkelijke hulp van de vakorganisaties, een raad en een hulp, waarop het comité zonder twijfel bij voortdoring een beroep zal moeten doen.

1480 En dat hier, waar zoo veel en zulk een buitengewone nood te lenigen zal vallen, vrouwenwerk in overvloed noodig zal zijn, zal wel door niemand worden betwijfeld. De Nationale Vrouwenraad zal door zijn vertakkingen, door het groot getal vrouwenverenigingen, dat het tot zijn leden telt, in staat zijn aan het comité de vrouwenhulp te verzekeren, waaraan het zoo dringend behoefte hebben zal.

1485 Daar, in tegenstelling met hetgeen ik zoo even noemde, de dienst der fourageering, het onderzoek naar de gevallen, waarin steun wordt gevraagd, de zorg dat de steun werkelijk wordt verleend waar hij noodig is en de verleening en uitkeering van dien steun zelf uit den aard der zaak plaatselijk geregeld moeten zijn, is de medewerking der reeds opgerichte en nog op te richten plaatselijke steuncomité's vanzelf aangewezen.

1490 Op mijn verzoek heeft de directeur-generaal van den arbeid zich bereid verklaard de leiding van het algemeene secretariaat van het comité op zich te nemen. Dit heeft het voordeel, dat daarmede ook zijn over het geheele land vertakte, met de industrie in zoo nauwe aanraking staande dienst, aan welke stoornissen in bepaalde bedrijven niet kunnen ontgaan, voor het werk van het comité ter beschikking staat. Het zal echter wel gewenscht zijn, voor het speciale doel, dat hier moet worden nagestreefd, het secretariaat van het comité aan te vullen met eenige personen buiten de

1495 ambtenaarswereld, die kunnen worden gekozen uit het groote aantal hunner, die aan het Ministerie van Landbouw in deze ernstigen tijden bijna dagelijks hunne diensten komen aanbieden. Zoo aanstonds zullen wij gelegenheid hebben de organisatie van het op te richten comité meer in bijzonderheden uit te bouwen en de werkverdeeling te regelen. Ik heb echter gemeend goed te doen, de hoofdtrekken hier met enkele breede lijnen aan te geven.

1500 De taak, die ons wacht is zwaar, maar met vereende krachten zullen wij haar weten te vervullen. Hoe ernstig de naaste economische toekomst ook moge wezen, er MAG geen honger worden geleden in Nederland en er ZAL geen honger worden geleden in Nederland. Dat wij met onze organisatie zoo bijtijds gereed staan, dat wij ook met DEZE

1505 mobilisatie niet te laat komen, hebben wij te danken aan Uwe Majesteit, aan haar helder inzicht. Ik hoop dan ook dat Uwe Majesteit ons de eer zal willen aandoen met recht de kroon op onze in het leven te roepen organisatie te zetten, door het eerevoorzitterschap van het comité te willen aanvaarden.

1510 Overtuigd te handelen namens alle aanwezigen, van welke kleur of richting ook, bied ik het U aan eensdeels uit erkenning van uw initiatief in deze, anderdeels omdat uw eerevoorzitterschap niet nalaten zal groote kracht bij te zetten aan den oproep tot het Nederlandsche volk, dien het comité in aansluiting met Uw Koninklijk woord zal hebben te doen.

1515 Omtrent het verloop der bijeenkomst zijn wij in staat nog het volgende verslag te geven:

H. M. de Koningin verscheen te midden eener allerdiepste stilte te 3 uur in de Trèveszaal, ontvangen en binnengeleid door minister Treub.

Bij het binnenkomen rezen allen van hun stoelen op.

1520 De Koningin nam plaats aan de lange middentafel in een fauteuil naast den minister Treub en sprak onmiddellijk daarop de toespraak uit met een soms van aandoening trillende stem.

Naspeuringen van Paul Theelen: 11 augustus 1914

- 1525 Toen de Koningin den Minister dank betuigde, wendde H.M. het hoofd naar mr. Treub, die, nadat handgeklap Hr. Ms. woorden hadden begroet, zich daarop van zijn plaats verhief tot het uitspreken van zijn rede.
- 1530 Nadat de Minister aan het einde van zijn rede H. M. het eere-voorzitterschap had aangeboden, antwoordde H. M. dat zij dit gaarne aanvaardde. Bij het verlaten van de zaal riep geheel de vergadering: Leve de Koningin! gevolgd door daverende hoera's. Van het uitgeleide van H. M. teruggekeerd in de zaal, ging men over tot regeling van werkzaamheden.
- 1535 Onder applaus werd door den heer Treub met machtiging van H. M. medegedeeld dat H. M. f 20,000 beschikbaar heeft gesteld als bijdrage in het verlenen van steun. Tot bijstand aan den secretaris-generaal, den heer Van IJsselstein, verklaarden zich als secretarissen bereid en werden benoemd: mr. Van Waterschoot van der Gracht, jhr. mr. W. M. de Brauw, mr. De Wilde en Albarda, lid van de Tweede Kamer.
- 1540 De samenstelling van het dagelijksch bestuur uit het hoofdcomité zal nader geregeld worden.
- 1545 Een punt van gezette en langdurige overweging maakte uit de bespreking van de beste wijze waarop steun, geld of levensmiddelen kunnen worden verkregen, nadat de voorzitter had medegedeeld dat de Ministerraad in beginsel bereid is, voor zoover 't noodig zal blijken en voor zoover 't niet uit vrijwillige bijdragen is bijeen te brengen, Regeeringssteun te geven binnen de grenzen der financieele mogelijkheid. De slotsom der discussie hierover was, dat onmiddellijk contact met de plaatselijke comités van het steuncomité wenschelijk is in dien zin dat de plaatselijke comités worden gehandhaafd als plaatselijke centrales, waarin alle comités samenkomen, maar met voortdurende aanraking met het hoofdbestuur als centraal punt. Dit centraal bestuur zal zich ook bezig hebben te houden behalve met de behoefte aan geld, ook vooral met het vraagstuk der voorziening in de behoefte aan levensmiddelen en regeling van nog vele andere punten in verband met deze economische quaestie.
- 1550 Groote voorzichtigheid werd aanbevolen ten opzichte van het verzamelen en inkoop van groenten en aanbevolen werd den uitvoer naar buiten niet geheel te verbieden. Men zorge allereerst voor een goed vervoer en een oordeelkundige verdeling van den aanwezigen voorraad levensmiddelen, op voor het land meest voordeelige wijze.
- 1555 Ten opzichte van dit vervoer moest echter bedacht worden dat de spoorwegen thans staan onder het legerbestuur dat met het departement van landbouw en dit comité zeker gaarne zal samenwerken.
- Primeert in deze de veiligheid van het land, zeer zeker zal op dit belang de aandacht van het legerbestuur moeten gevestigd worden, ook omdat dat mede belang heeft bij het vervoer van land- en tuinbouwproducten daarheen waar 't noodig zou zijn.
- 1560 Als algemeen thesaurier van het comité zal worden uitgenoodigd het agentschap der Handelmaatschappij alhier. Het te vormen dagelijksch bestuur zou nog gisteravond bijeenkomen ter verdere uitvoering van de zaak.
- 1565 Nog werd geconstateerd dat ook werkverschaffing, de zorg voor arbeidsgelegenheid, zal behooren tot de taak van het comité; in één woord alle maatregelen zullen genomen worden, om weer tot den normalen toestand terug te keeren, al zal de abnormale toestand nog wel lang kunnen duren.
- Nog verschillende vragen de werkwijze en de actie van het comité betreffende, werden ter sprake gebracht.
- 1570 Voor contact met de arbeidsbeurzen wordt reeds buiten dit comité door andere organisatiën gezorgd.
- 1575 Ter wegneming van de bestaande ongerustheid werd in overweging gegeven contact met de groote werkgevers, opdat de vrees voor sluiting van bedrijven zooveel mogelijk door afdoende inlichtingen worde weggenomen. Omtrent den voorraad van aardappelen werden nog geruststellende mededeelingen gedaan. Tot dusver is nog overvloed van deze eetwaar.
- Tegen 5 uur ging deze voortreffelijk door Minister Treub geleide vergadering uiteen.